

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Daniela Machová

INTERNET A MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce: 13. března 2009

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 13. března 2009

Chtěla bych poděkovat paní profesorce Monice Pauknerové za její ochotnou pomoc a cenné rady a své rodině a přátelům za trvalou podporu.

OBSAH

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK	III
I. ÚVOD	1
II. INTERNET	3
2.1 Terminologie	3
2.2 Historie internetu	4
2.3 Charakteristické rysy	5
III. PRÁVO A INTERNET	8
3.1 Mezinárodní právo soukromé a procesní	8
3.1.1 Terminologie	8
3.1.2 Požadované vlastnosti norem MPS	9
3.1.3 Druhy norem mezinárodního práva soukromého a základní metody úpravy	11
3.2 E-právo	12
3.2.1 Právní povaha internetu	12
3.2.2 Pojem „internetové právo“	13
3.2.3 Systém internetového práva	14
3.2.4 E-právo v souvislostech	15
3.3 Prameny MPS v ČR s přihlédnutím k oblasti obchodních vztahů v prostředí internetu	17
3.3.1 Kategorizace	17
3.3.2 Mezinárodní dokumenty	19
3.3.3 Evropské mezinárodní právo soukromé	24
3.3.4 Prameny na vnitrostátní úrovni	29
3.3.5 Netiquette	30
IV. E-COMMERCE	33
4.1 Základy E-Commerce	33
4.1.1 Terminologie	33
4.1.2 Právní hledisko	34

4.1.3 Webshop – začátky.....	35
4.1.4 Vytvoření domény.....	36
4.1.5 Tvorba stránek – náležitosti	39
4.1.6 Charakter E-smluv.....	40
4.1.7 Proces uzavírání smluv on-line	41
4.1.8 E-podpis.....	45
4.1.9 Aplikace norem MPS v oblasti e-commerce	46
4.2 Spotřebitelské e-právo.....	50
4.2.1 Základní pojmy.....	50
4.2.2 Charakteristika spotřebitelských smluv.....	51
4.2.3 Rozhodné právo a soudní příslušnost ve věcech spotřebitelských e-smluv	53
V. ZÁVĚR.....	56
SEZNAM LITERATURY A WEBOVÝCH STRÁNEK	58
SEZNAM PŘÍLOH.....	61
RESUMÉ	64

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

Brusel I	Nařízení Rady ES č. 44/2001, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních
Bruselská úmluva	Bruselská úmluva o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních
CEC	UNCITRAL Convention on Use of Electronic Communication in International Contracting (Convention on Electronic Contracting); Úmluva o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv
CISG	UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods; Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (též Vídeňská úmluva)
ČOI	Česká obchodní inspekce
ČR	Česká republika
DES	Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council on a Community framework for electronic signatures; Směrnice č. 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy
ECD	Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market (E-commerce Directive); Směrnice č. 2000/31/ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu (o elektronickém obchodu)
EFTA	European Free Trade Association; Evropské sdružení volného obchodu
EP	Evropský parlament
ES	Evropská společenství (Evropské společenství)
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie

ISP	Internet/Information Service Provider; poskytovatel služeb informační společnosti
MPS	mezinárodní právo soukromé
NS	Nejvyšší soud
NÚ	Úmluva OSN o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů 1958, č. 74/1959 Sb., tzv. Newyorská úmluva
Obch Z	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development; Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN (UN)	Organizace spojených národů; United Nations
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ŘÍM I	Nařízení EP a Rady ES č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
ŘÍM II	Nařízení EP a Rady ES č. 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy
ŘÚ	Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SOS	Sdružení obrany spotřebitelů
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law; Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu
WIPO	World Intellectual Property Organization; Světová organizace duševního vlastnictví
ZEP	zákon č. 227/2002, o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů (zákon o e-podpisu)

ZMPSP	zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů
ZOS	zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
ZRŘ	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Případné další zkratky jsou vysvětleny v textu samotném.

I. ÚVOD

Dějiny lidstva jsou provázány snahou o vytváření a zdokonalování civilizační infrastruktury. Skutečným průlomovým okamžikem 20. století v tomto úsilí je internet. Bývá nazýván tím, čím byl pro století 15. vynález knihtisku, v 18. století parní stroj nebo pro 19. století zavedení elektřiny. Internet zcela ovládl moderní společnost. Složeniny obsahující předpony e-, kyber-, online- jsou v běžném slovníku každého z nás. Svědčí o tom i každodenní titulky zpravodajství, které před působením elektronických technologií na společnost vesměs varují. V posledních dnech například případ manipulace se zprávami, resp. vytváření falešných e-důkazů v souvislosti s tragedií v německé škole¹ nebo výzva Vatikánu ke kyberpůstu před Velikonocemi.² Internet využívá téměř jedna čtvrtina světové populace; jen za posledních osm let vzrostl počet jeho uživatelů čtyřikrát.³ Společnost 21. století je zkrátka „online“.

Varování papeže před vztahy ve virtuálním světě, které ty skutečné nenahradí, nemusí být tak úplně opodstatněné. Zvláště v prostředí mezinárodního obchodu, kde vztahy prostřednictvím internetu vznikají a dále vznikat budou, právě kvůli nespočetným přednostem, které s sebou tato moderní technologie přináší a jež budou dále rozebírány. Samozřejmě i v případě internetu hrozí nebezpečí jeho zneužití, a je proto na právní vědě, aby zajistila podmínky bezpečného rozvoje vztahů v této oblasti.

V prvních kapitolách této práce se budu věnovat analýze pojmů a souvislostí internetu a mezinárodního práva soukromého a vzniku internetového práva, za účelem pochopení specifických vlastností těchto oborů a usnadnění orientace v dalším výkladu.

Dále se při rozboru pramenů práva zaměřím především na pokrokové a nově vznikající právní úpravy v oblasti e-commerce, zejména na právo komunitární, které musí

¹ Novinky.cz. 12. 3. 2009. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/163763-police-naletela-oznameni-nemeckeho-masakru-na-internetu-byl-podvod.html>.

² Zpravydne.cz. 6. 3. 2009. Dostupné z: <http://www.zpravydne.cz/gui/3114821-cirkev-letos-zada-velikonocni.html>.

³ Viz příloha č. 1. Internet Usage Statistics.

v současnosti koordinovat 27 na sobě nezávislých právních řádů. V souvislosti s právními prameny se budu také věnovat otázce samoregulace internetu a vytváření tzv. *legis electonicae*, jakožto souboru norem, nevznikajících činností zákonodárců, ale spontánně při mezinárodním e-obchodování.

Pokud mluvíme o internetu, je nutné zmínit také termín globalizace. Díky tomu, že internet umožňuje vedle globální komunikace i globální obchod, roste počet smluvních e-vztahů a s ním také množství sporů z těchto smluv. Internet je nejrychleji rostoucím komerčním trhem na světě v celé historii lidstva. Z důvodu mimořádného významu globálního elektronického obchodování mu bude věnována samostatná kapitola, v níž se pokusím též zachytit základní aspekty elektronického uzavírání smluv dle českého práva a jeho mezinárodní souvislosti, tzn., jak se použití internetu ke kontraktaci liší od jemu předcházejících technologií a zda a jakým způsobem se právo dokázalo přizpůsobit těmto rozdílům. Po nezbytném úvodu do hmotněprávní problematiky se zaměřím na kolizní úpravu a předpisy mezinárodního civilního procesního práva. Diplomová práce odpovídá právnímu stavu k 13. březnu 2009.

Cílem práce je tedy zjednodušit čtenáři orientaci v kyberprostoru, především charakterizovat specifika internetu, jakožto komunikačního média a systematizovat problematiku práva mezinárodního e-obchodování, jako dynamicky se rozvíjející části mezinárodního obchodního práva, významné součásti MPS. Dále je mým úmyslem posoudit použitelnost norem „tradičního“ práva na e-vztahy.

S vědomím značného rozsahu této kategorie budu zkoumat pouze její klíčové aspekty, k nimž patří nastínění aktuální problematiky ochrany spotřebitele, lokalizace e-obchodníků, určení jurisdikce států nad nimi a určení rozhodného práva pro jejich obchodní vztahy, popř. aplikovatelnost mezinárodních úmluv. Protože je nad kapacitu diplomové práce postihnout veškeré prvky e-commerce, je třeba práci brát především jako základ pro další studium dané problematiky.

II. INTERNET

2.1 Terminologie

Internet⁴ je z technického hlediska rozsáhlá počítačová síť, která vznikla a neustále vzniká postupným propojováním lokálních sítí do větších celků a jež používá jednotný komunikační protokol - IP (*Internet Protocol*). Internet tvoří jednak samotné počítače, jednak komunikační infrastruktura (kabely lokálních sítí, optická vlákna, telefonní linky, mikrovlnná nebo laserová pojítka, satelitní linky apod.) a hlavně propojovací prvky (opakovací, mosty, směrovače, brány - neboli *repeatery, bridge, routery* a *gatewaye*).⁵

Internet se opírá o rodinu protokolů TCP/IP, které regulují výměnu a doručování dat mezi různými počítači prostřednictvím veřejných standardů. Důležitou částí internetové infrastruktury je systém doménových jmen – DNS.⁶ K tomu, aby člověk mohl kontaktovat konkrétní počítač, identifikuje ho IP protokol s jednoznačnou IP adresou. Každá IP adresa je tvořena čísly od 0 do 255, které jsou odděleny tečkou – př. 88.217.201.100. Lze je přirovnat telefonním číslům a DNS si můžeme potom představit jako telefonní seznam. DSN je tedy jakousi překladatelskou databází, která převádí IP adresy používané stroji na doménová jména usnadňující orientaci lidem a obráceně.

Internet je tedy světová síť složená z mnoha propojených počítačů, umožňující uživatelům na celém světě sdílet informace na mnohočetných kanálech. Realizují se jím internetové služby jako např. elektronická pošta (e-mail), přenos souborů (pomocí FTP – File Transfer Protocol), WWW (*World Wide Web*, systém webových stránek zobrazovaných prostřednictvím webového prohlížeče), online rozhovory (chat, instant messaging), Telnet (*Telecommunication Network*, textový terminálový přístup), Usenet (*Unix User Network*, diskusní fórum čtenářů zpráv) a v poslední době též online telefonování (VoIP - *Voice over Internet Protocol*, Skype) a sledování televize a rádia. Tyto internetové

⁴ Doslova znamenající „navzájem propojené sítě“ z anglického *Interconnected Networks*.

⁵ VOCŮ, M. Bezpečnost počítačových systémů [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www1.cuni.cz/~michal/clankysecurity1.html>.

⁶ *Domain Name System*.

služby jsou zajišťovány počítačovými programy, které navzájem komunikují pomocí protokolů obvykle definovaných v dokumentech RFC (*Request for Comments* - žádost o komentáře). RFC se v praxi řídí drtivá většina internetu. Spíše než tradiční normy jsou tato pravidla pouze nezávaznými doporučeními, jež se však v zájmu bezproblémové komunikace všichni snaží dodržovat.

Pojmy internet a Word Wide Web bývají často v běžných konverzacích zaměňovány a používány chybně jako synonyma. Pro snazší pochopení tedy ještě stručné shrnutí: Internet jako globální systém přenosu dat je hardwarovou a softwarovou infrastrukturou umožňující propojitelnost počítačů. Jeho funkcí je transport digitálních informací. Všechny ostatní úkoly uskutečňované přes internet nejsou prováděné internetem samotným. Jde o služby poskytované určitými osobami. WWW, kombinace textu, grafiky a multimédií propojených hypertextovými odkazy, představuje nejvyužívanější službu internetu, jež přispěla významnou měrou k jeho růstu a popularitě.

2. 2 Historie internetu

Internet vychází z projektu agentury amerického ministerstva obrany (ARPA - *Advanced Research Project Agency*) - ARPANETU, který vznikl v roce 1969. Podle rozšířené legendy prvotní cíl vzniknuvší na pozadí vztahů studené války spočíval ve vytvoření rozděleného komunikačního systému, za účelem zajištění nerušené komunikace v případě atomové války. Systém opravdu spočívá ve vytvoření decentralizované sítě bez jakéhokoli zničitelného centra. Dle jednoho z otců internetu prof. Leonarda Kleinrocka, který vymyslel geniální matematickou teorii posílání dat v balíčcích – paketech, jde však o mýtus. Výzkum - ač zprvu financovaný agenturou ARPA - se zabýval civilními otázkami efektivního použití a výměny dat. Šlo o propojení univerzitních a výzkumných zařízení s cílem využít co nejlépe tehdy nedostačující počítačové kapacity nejprve v USA a později na celém světě.

Počáteční rozšíření internetu je úzce svázáno s rozvojem operačního systému Unix, založeném na myšlence umožnit více uživatelům pracovat na jednom počítači. Samotný název „Internet“ se začal prosazovat až po roce 1982, poté co Arpanet adaptoval TCP/IP.⁷ Nejdůležitější aplikací se stal e-mail. Již v roce 1971 přesáhl celkový objem dat e-mailové komunikace množství dat odvíjející se od jiných protokolů (Telnet a FTP).

Pro internet je průlomovým rok 1993, kdy byl skrz World Wide Web zveřejněn a k bezplatnému stažení nabídnut první grafický prohlížeč Mosaic. Samotný projekt WWW byl rozvinut v roce 1989 anglickým vědcem Timem Berners-Lee a publikován organizací CERN (Evropský ústav pro jaderný výzkum) v roce 1991. V roce 1994 končí období dominance vědeckých a akademických pracovišť v internetovém prostředí a díky prohlížeči WWW dochází ke komercializaci internetu a k jeho zpřístupnění běžným uživatelům.

2.3 Charakteristické rysy

Internet vytváří specifické prostředí, které významně ovlivňuje povahu právních vztahů v něm vznikajících. Než přejdu k problematice internetového práva, považuji za nutné zmínit jeho nejpodstatnější zvláštnosti.

➤ **Prostor bez hranic**

Internet je unikátní médium, které má specifické právní vlastnosti. Významnou charakteristikou, jež bývá s internetem spojována, je jeho vymezení jako prostoru bez hranic.

Svět byl po tisíce let rozdělen geografickými hranicemi a internet to nezměnil. Přesto bývá označován jako neohraničený, hranice přímo nerespektující. Tato označení se vážou ke skutečnosti, že internet jako komunikační prostředek je značně nezávislý na fyzických hranicích států (podobně jako telefonická komunikace a na rozdíl od poštovních

⁷ Běžný název pro *Internet Protocol Suite* – soubor komunikačních protokolů používaných internetem a podobnými systémy, pojmenovaný po prvních a nejdůležitějších protokolech *Transmission Control Protocol* (TCP) a *Internet Protocol* (IP).

služeb). Internetová komunikace může probíhat volně mezi většinou zemí bez jakýchkoli hraničních kontrol.^{8 9}

➤ **Geografická nezávislost**

Tato vlastnost úzce souvisí s rysem předchozím. Nejenže internet nebere ohled na státní hranice, ale v případě online komunikace je nevýznamné i geografické umístění informace. V kterémkoli okamžiku se lze virtuálně nacházet kdekoli na světě, nezáleží ani na tom, zda uživatel ví, kde se nachází server, s nímž komunikuje. Toto vytváří obtíže zejména při určování jurisdikce. Stávající právní úprava klade důraz na fyzický pohyb nebo přítomnost, komunikace na internetu na druhou stranu žádný fyzický pohyb nezahrnuje. Jak poukazují D. R. Johnson a D. Post, 'události na internetu probíhají všude, ale ne na nějakém určitém místě'.¹⁰

Rovněž čas má na internetu poněkud jiný charakter. Okamžitost přenosu informací vedoucí ke zrušení časových pásem může být chápána jako další stránka nezávislosti na geografické poloze. Na výše uvedené navazuje ekonomický aspekt – ve srovnání s telefonickými hovory je e-komunikace mnohem méně nákladná a prakticky nezávislá na vzdálenosti.

➤ **Univerzální dosažitelnost**

Přístup k údajům na internetu je relativně jednoduchý, a bývá proto široce využíván. Webové stránky jsou zaměřeny na zprostředkování informace neurčitému počtu lidí. Jedná se o tzv. typ komunikace *one-to-many* a ve spojení s geografickou nezávislostí se objevuje další její znak, a to obtížná kontrolovatelnost takovéto komunikace.

⁸ V některých zemích je ovšem určitá hraniční kontrola vykonávána. Např. v České lidové republice je zákonem vytvořen čtyřúrovňový systém internetu. Čtvrtý, nejnižší stupeň tvoří jednotliví uživatelé, kteří se připojují k internetu přes Internet Service Providers (ISP, třetí úroveň). ISP se spojují s Internet Access Providers (IAP). IAP, kteří představují druhý stupeň, vlastní fyzické sítě pronajímané ISP. IAP jsou napojeni na vládní bránu (nejvyšší úroveň) a přes ni získávají přístup k internetu.

⁹ SVANTESSON, D.: *Private International Law & the Internet*. The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2007. S. 30.

¹⁰ LIM, Y. F.: *Cyberspace law: commentaries and materials*. 2nd edition. Hong Kong: Shek Wah Tong Printing Press Ltd., 2007. S. 68.

➤ Absence centrální kontroly

Internet je soustavou vzájemně propojených sítí – např. IBM Global Network, EUNET, CESNET. Své konkrétní vlastníky mají pouze tyto sítě, internet jako celek není předmětem vlastnictví. Jde vlastně o dohodu mezi vlastníky dílčích sítí.¹¹

Jelikož internet nemá žádného vlastníka a neexistuje ani žádné centrální řídicí centrum regulující internet a internetovou komunikaci, direktivně na ústřední úrovni nerozhoduje nikdo. Rozhodování probíhá formou konsensu mezi vlastníky dílčích sítí, „zainteresovanými uživateli“, nebo na půdě organizací zabývajících se provozem a vývojem internetu, pokud jde o technické záležitosti.¹² Můžeme však také říci, že v dnešní době, poté co se otevřel komerčnímu využití, je internet řízen „tržními silami“.¹³

To ovšem neznamená, že tu chybí naprosto jakýkoli dohled. Určitými kontrolními pravomocemi disponují poskytovatelé služeb informační společnosti (ISP – *Internet Service Provider*, vlastníci dílčí sítě) ve vztahu ke klientům nebo vlády jednotlivých států vůči svým občanům.

¹¹ PETERKA, J. Velký kurz Internetu [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/1315/index.php3>.

¹² IETF - *Internet Engineering Task Force*, která vypracovává dokumenty obsahující standardy internetových protokolů; ICANN – *The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*, nezisková organizace založená v Kalifornii v roce 1998 za účelem dohledu nad některými oblastmi internetu. Dnes je obecně zodpovědná za koordinaci a přidělování doménových jmen a IP adres. Zajišťuje jedinečnost každé adresy a jejich vyhledatelnost uživateli internetu na celém světě, provádí registraci generických domén a zároveň zastřešuje regionální organizace, které provádějí registrace na jednotlivých kontinentech; ISOC – *Internet Society* - Mezinárodní organizace pro globální koordinaci a kooperaci v rámci internetu; W3C - *World Wide Web Konsorcium*.

¹³ PETERKA, J. Velký kurz Internetu [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/1315/index.php3>.

III. PRÁVO A INTERNET

3.1 Mezinárodní právo soukromé a procesní

3.3.1 Terminologie

Z. Kučera mezinárodní právo soukromé definuje jako ‚soubor zvláštních právních norem, které jsou určeny výlučně pro úpravu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem‘ a liší se stát od státu. Vedle právní úpravy těchto vztahů zařazujeme do mezinárodního práva soukromého také právní úpravu postupu soudů a jiných orgánů a účastníků, příp. jiných osob a vztahů mezi nimi vznikajících v řízení o soukromoprávních věcech, v němž se vyskytuje mezinárodní prvek. Soubor norem obsahujících tuto právní úpravu se označuje mezinárodní právo procesní.¹⁴

Termín ‚mezinárodní právo soukromé‘ je používán převážně v zemích s kontinentální právní tradicí. Angloamerický systém ‚*Common Law*‘ označuje tuto oblast práva pojmem ‚*conflict of laws*‘.¹⁵

Mezinárodní právo soukromé je zvláštním odvětvím právního řádu. Jeho předmětem jsou soukromoprávní vztahy s cizím (nebo též mezinárodním, či zahraničním) prvkem. Pro tyto vztahy soukromého práva je charakteristické, že přesahují svým významem hranice určitého státu, protože v některém svém prvku mají vztah k zahraničí.

‚Přítomnost cizího prvku v právním vztahu vzniká zpravidla v důsledku toho, že subjekty nebo některý ze subjektů daného vztahu má vztah k cizímu státu, či tak, že objekt právního vztahu je v cizině, nebo tím, že určité právní skutečnosti, které způsobují vznik,

¹⁴ KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk 2004. S. 21.

¹⁵ Dle prof. Svantessona jsou oba termíny do jisté míry zavádějící. Mezinárodní právo soukromé svým názvem nepokryje otázky jurisdikce, výběru práva a uznání a výkonu rozhodnutí vznikající uvnitř federací. Navíc je tato problematika soudní příslušnosti, určení rozhodného práva a uznání a výkonu rozhodnutí řešena právem jednotlivých států nikoli právem mezinárodním. Při doslovném chápání pojmu ‚*conflict of laws*‘ by zase nebyly pokryty situace, kdy použitelné právo je nesporné, ale objevuje se spor ohledně příslušnosti soudu.

změnu nebo zánik právního vztahu, nastaly v cizině',¹⁶ popř. souvisí-li vztah s jiným právním vztahem, jestliže se tento základní právní vztah řídí cizím právem. Každý vztah s mezinárodním prvkem považujeme za mezinárodní v tom smyslu, že tento vztah překračuje hranice jednoho suverénního státu a vstupuje do oblasti, v níž se projevuje zákonodárství nejméně dvou států. Cizí prvek je ze samotné podstaty internetu, jakožto globálního média, běžnou součástí e-vztahů (vztahů vznikajících prostřednictvím internetu, např. v mezinárodním elektronickém obchodu).

3.1.2 Požadované vlastnosti norem MPS

V této subkapitole bych ráda nastínila, jakými vlastnostmi by měly normy MPS disponovat a zdůraznila zároveň jejich význam pro neustále se vyvíjející a tudíž velmi proměnlivé prostředí internetových vztahů.

Stejně jako právní normy obecně i mezinárodní právo soukromé musí podle D. Svantessona splňovat určité předpoklady, aby bylo právem „dobrým“. Termín „dobré“ právo, jak je používán zde, je naprosto oddělen od morálních hodnot a sleduje logiku příkladů M. Krygiera a dalších, a to ve smyslu, že „dobrý nůž by měl být ostrý a dobrý jed by měl zabít rychle a tiše – na co se použije, je naprosto jiná otázka.“¹⁷ Přestože morálka stojí poněkud mimo zájem, pokud na „dobro“ nahlížíme jako na spravedlnost, naplňují některé z níže uvedených vlastností norem „dobrého“ práva už ze své podstaty i morální nároky.

Mezi základní požadavky D. Svantesson¹⁸ řadí:

- i) schopnost naplnit legitimní očekávání stran (*legitimate party expectations*) – tzn. rovnováhu mezi předvídatelností (právní jistotou; zajišťující, že oprávněná

¹⁶ KALENSKÝ, P.: K předmětu a povaze mezinárodního práva soukromého a k otázce jeho místa v systému práva. Časopis pro mezinárodní právo, IV. ročník, č. 2, 1960. S. 86.

¹⁷ SVANTESSON, D.: Private International Law & the Internet. The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2007. S. 58.

¹⁸ Ibidem. S. 58 a násl.

- očekávání stran budou naplněna) a flexibilitou norem (schopností brát v úvahu individuální okolnosti případu a přizpůsobit se jim);
- ii)** provádění stanovené politiky (*policy fulfilment*) – předpisy MPS mají stejně jako pravidla ostatních právních oborů napomáhat plnění cílů politiky státu, a to jak domácí, tak zahraniční;
 - iii)** efektivita (*efficiency*) – je žádoucí, aby normy přispívaly k efektivnímu řešení sporů; je třeba brát v úvahu časové prodlevy, náklady a další obtíže, kterým budou muset čelit strany případného sporu;
 - iv)** jednoduchost (*simplicity*) – pravidla by měla být co nejvíce jasná, srozumitelná a jednoduchá a též přispívat k efektivitě řízení; není nutné, aby jim rozuměli laici, ale pro právníky a soudce, kteří nejsou specialisty v oboru, musí být pochopitelná;¹⁹
 - v)** přijatelná míra zobecnění (*suitable level of generalization*) – pravidlo mimořádně důležité pro nově vznikající normy upravující rychle se vyvíjející technické obory (oblast internetu, e-commerce); normy musí být dostatečně obecné, aby dosáhly tzv. technické neutrality a byly použitelné i v poměrech pozdějších dalším rozvojem techniky;
 - vi)** odolnost proti zneužití (*abuse-resistance*) – dobré MPS by mělo zamezit nejen zneužití norem lidmi, jejichž chování upravuje a proti jejichž nežádoucímu jednání má chránit, ale též jejich nesprávnému či nevhodnému použití v souvislosti s aplikací práva soudní mocí;
 - vii)** soulad s mezinárodním právem veřejným (*non-violation of public international law*) – ač jsou vedeny odborné diskuze o tom, zda mezinárodní právo veřejné má vůbec vliv na MPS²⁰, je důležité, aby MPS neporušovalo jasné zásady stanovené mezinárodním právem veřejným – především ve vztahu k pravidlům legislativní, soudní a vykonávací pravomoci;

¹⁹ VISCHER, F. General Course on Private International Law. Recueil des Cours 1992, volume 232. S. 108.

²⁰ Základní, jakkoli zjednodušenou, námitkou proti uznání spojitosti MPV a MPS je, že jádrem MPS jsou civilní spory mezi dvěma soukromými stranami a ty spadají mimo oblast MPV.

- viii) jazyková neutralita (*forum-neutral language*) – je nutné, aby předpisy pracovaly s termíny, které jsou obsaženy v zákonech všech civilizovaných národů, tedy s názvy, jež jsou jim známe.

3.1.3 Druhy norem mezinárodního práva soukromého a základní metody úpravy

V oboru MPS rozlišujeme čtyři základní kategorie norem:

- Zvláštní normy, které označujeme jako *normy kolizní*, určí v případě, že soukromoprávní vztah má poměr k více státům (tzn. v případě kolize, střetu právních řádů) rozhodné (použitelné) právo. Neobsahují věcnou úpravu, pouze odkazují na použitelný právní řád. Upravují tak vztah nepřímo.
- *Přímé normy* jsou pravidly hmotněprávními a samy přímo stanoví práva a povinnosti účastníků právních vztahů. Součástí právních řádů se stávají obvykle na základě mezinárodních smluv. Tím vzniká dvojí úprava určitých druhů soukromoprávních vztahů, kdy se pro typy upravené smlouvou použije tato smluvní úprava a pro ostatní druhy, na něž se nevztahuje, platí vnitrostátní normy státu, na jehož právní řád odkáže norma kolizní.
- *Věcné normy* MPS jsou obsaženy ve vnitrostátních předpisech určených pro regulaci určitých soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem. Na rozdíl od norem přímých se nepoužijí bezprostředně, ale až poté co kolizní norma odkáže na právní řád, jehož jsou součástí.
- *Normy mezinárodního práva procesního* upravují postup soudů a dalších orgánů, účastníků i vztahů mezi nimi vznikajících v soukromoprávních řízeních s mezinárodním prvkem.

Podle toho, jak normy MPS plní svou funkci, rozeznáváme v právních řádech dva základní způsoby úpravy. Prvním je *kolizní metoda*, která jako svého prostředku využívá

kolizních norem. Kolizní normy obsahují tzv. kolizní kriteria (hraniční určovatele), která slouží k určení právního řádu, jímž se řídí konkrétní právní vztah. Nejčastěji se vyskytujícími hraničními ukazateli jsou: právo zvolené účastníky (*lex electa*), obsah právního poměru (*lex causae*), místo bydliště, resp. sídla účastníka, státní příslušnost (*lex patriae*), místo úkonu (*lex loci actus*), právo místa soudu (*lex fori*).

Druhým typem úpravy je *metoda přímá*, ve které přímé hmotněprávní normy bez odkazu na jiný právní řád stanoví práva a povinnosti účastníků právních vztahů a bezprostředně jsou též aplikovány.

3.2 E-právo

Internet se od svého komerčního prosazení v 90. letech rozšiřoval a vyvíjel tak rychle, že zákonodárce mohl jen stěží udržet krok. V této kapitole bych ráda uvedla základní pojmy a souvislosti nově vznikajícího oboru internetového práva.

3.2.1 Právní povaha internetu

Vymezit internet po právní stránce je poměrně složité. Jak konstatuje J. Brodec,²¹ nejedná se o věc v právním smyslu, neboť internet není možné ztotožňovat s technickým zařízením, na němž je provozován (jednotlivé počítače, propojovací kabely). Nejedná se ani o přírodní ovladatelnou sílu, neboť elektrické signály jsou podstatou řádného provozu internetu. Rovněž se nejedná o službu. V rámci jednotlivých dílčích sítí je bezpochyby možné vystopovat řadu dílčích poskytovatelů služeb, ale žádného centrálního, který by celý internet poskytoval jako službu.²²

²¹ BRODEC, J. in Právo mezinárodního obchodu. S. 321.

²² SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu. S. 57.

Internet též nedisponuje právní subjektivitou, nemůže nabývat práv a povinností. Nemá žádné statutární orgány, které by za něj byly oprávněny jednat. Proto je možné jej chápat jako „prostředí, které umožňuje jednotlivým subjektům, aby zde vstupovaly do vzájemných kontaktů, na jejichž základě mohou být internetem přenášeny různé typy datových souborů mezi takto předem definovanými subjekty.“²³

K právní podstatě internetu se vyjadřuje i C. Reed, dle něž internet není ničím více než způsobem přepravování digitálních informací. Následky tohoto transportu pak obvykle mají právní účinky, ale přesný technický mechanismus použitý k přepravě informace bude ve většině případů právně irelevantní.²⁴

3.2.2 Pojem „internetové právo“

Oblast práva, která se týká moderního technologického rozvoje, bývá nejčastěji označována jako právo informačních technologií (*IT-Law*), právo kyberprostoru (*Cyberspace Law*) a internetové právo.²⁵

Právo informačních technologií je pojmem nejširším a odkazuje k celé oblasti informační technologie - od fenoménu WWW, přes elektronické finanční transakce, až po autorská práva k počítačovým programům. Řada otázek jím upravených s internetem vůbec nepřichází do styku (případ poskytování a používání offline počítačových programů, úprava „neinternetových“ telekomunikací aj.).

Termíny *právo kyberprostoru* a *internetové právo* jsou již mnohem konkrétnější a bývají používány jako synonyma, přičemž později jmenovaný bývá považován za přesnější, jelikož internet je specifický instrument a ve své sféře více omezený a statictější než kyberprostor, který je o něco poetičtějším pojmem a objevuje se zejména v beletrii.

²³ BRODEC, J. in *Právo mezinárodního obchodu*. S. 322.

²⁴ REED, C. *Internet Law – Texts and Materials*, Second Edition. Cambridge, University Press 2004. S. 4., [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: http://assets.cambridge.org/97805216/05229/excerpt/9780521605229_excerpt.pdf.

²⁵ SVANTESSON, D.: *Private International Law & the Internet*. The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2007. S. 21.

Internetové právo můžeme definovat jako *soubor právních norem, institutů, institucí a vztahů, jejichž účelem je právně reglementovat společenské vztahy vznikající v souvislosti s kontaktem lidské společnosti a internetu*. Ať již je považován za samostatné právní odvětví nebo nikoli, není pochyb o tom, že právo platí i v prostředí internetu, a to i navzdory občas se objevujícím protichůdným názorům.

3.2.3 Systém internetového práva

Mladosti a dynamičnosti internetového práva lze přičítat, že neexistuje žádný kodex, který by obsahoval jeho ucelenou úpravu. Regulovány jsou pouze jednotlivé úseky internetového práva. Základy společné těmto částem, jako pojem a předmět úpravy, základní zásady internetového práva, pojetí právních vztahů a skutečností, způsobilost účastníků těchto vztahů atd., představují obecnou část v systému internetového práva. Právní úpravu otázek obecné části nebo alespoň její zárodky najdeme jednak v jednotlivých prepisech šitých internetu na míru,²⁶ především však v normách práva občanského, obchodního, popř. správního a trestního. V rámci zvláštní části jsou konkrétně zkoumány a regulovány jednotlivé oblasti práva internetu. Níže uvádím dle mého názoru části nejvýznamnější. Vzhledem k rychlosti vývoje internetových vztahů a relativní pomalosti vzniku právních předpisů v kontinentálně právním systému²⁷ jde samozřejmě pouze o výčet příkladný.

- Elektronické obchodování (*e-commerce, e-signatures*) a s ním související ochrana spotřebitelů,
- doménová jména – řešení doménových sporů,

²⁶ Např. úprava specifické odpovědnosti v zákoně č.480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

²⁷ Ve srovnání se systémem common law fungujícím na bázi precedentů a umožňujícím pružnější přizpůsobování dynamickému vývoji internetu. Občas ovšem za cenu právní jistoty v důsledku nejednotnosti rozhodování.

- *e-government* – informace veřejného sektoru, online volby, e-justice,²⁸
- právo duševního vlastnictví – autorské právo, patenty, ochranné známky atd. zaměřené na díla související s internetem,²⁹
- ochrana dat – bezpečnost a soukromí,³⁰
- *cyber-crime* – internetová kriminalita,³¹
- odpovědnost ISP - *on-line content*,³²
- elektronická komunikační infrastruktura.³³

3.2.4 E-právo v souvislostech

Dle C. Reeda musí být internetové právo chápáno v technickém a ekonomickém kontextu.³⁴ Z technické výjimečnosti internetu vyplývají dva důležité důsledky pro právo. Prvním z nich je tzv. globální ekvivalence, kdy všechny počítače připojené k internetu jsou stejně blízko a rovnocenně přístupné všem uživatelům. S tímto souvisí i potlačení významu státních hranic. Druhým potom skutečnost, že informace se přenáší pouze v digitální formě. To umožňuje činit úkony založené na automatizovaném rozhodování bez jakéhokoli zásahu

²⁸ Rozhodnutí EP a Rady ES 2004/387/ES, o interoperabilním poskytování celoevropských služeb elektronické správy (eGovernment) orgánům veřejné správy, podnikům a občanům - *Interoperable Delivery of European e-Government Services to public Administrations, Businesses and Citizens* (IDABC).

²⁹ Tzv. „WIPO internetové dohody“ - *WIPO Copyright Treaty* a *WIPO Performance and Phonograms Treaty*.

³⁰ Směrnice EP a Rady 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (*lex generalis*); Směrnice EP a Rady 2002/58/ES, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (*lex specialis* pro elektronické komunikace) a tuto mění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES, o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických.

³¹ Úmluva Rady Evropy o boji proti internetové kriminalitě - *Convention on Cybercrime*.

³² Směrnice EP a Rady 98/34/ES, o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů, Směrnice č. 2000/31/ES, o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu (čl. 12).

³³ Směrnice EP a Rady 2002/19/ES, o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení (přístupová směrnice), Směrnice EP a Rady 2002/20/ES, o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací (autorizační směrnice), Směrnice EP a Rady 2002/21/ES, o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací (rámcová směrnice).

³⁴ REED, C. *Internet Law – Texts and Materials*, Second Edition. Cambridge, University Press 2004. S. 4 a násl. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: http://assets.cambridge.org/97805216/05229/excerpt/9780521605229_excerpt.pdf.

člověka (kromě prvopočátečního nutného určení parametrů automatizovaného rozhodování). Jednání je potom pouze výsledkem digitálního přenosu informace.

Ekonomické souvislosti, vycházející z technických specifik výše uvedených, jsou však pro nynější i budoucí podobu internetového práva mnohem podstatnější. Internet zásadním způsobem změnil povahu provádění mnoha obchodních aktivit. Z pojmu globální ekvivalence vyplývá přístup jakéhokoli internetového podniku ke globálnímu trhu. A to bez nutnosti zdoluhavého a nákladného procesu zakládání poboček v každém státě s potencionálními zákazníky. Náklady na mezinárodní podnikání se tak prakticky rovnají výdajům na založení domácího podniku. Díky digitálnímu přenosu informací se také značně snižují výlohy na komunikaci – stačí pouze vzpomenout výhody bezplatného používání e-mailu proti tradičním obchodním dopisům, jejichž cena dále stoupá i potřebou většího množství personálu. Úspory personálních výdajů jsou dosahovány i redukcí prodejního a marketingového personálu vlivem automatizovaného rozhodování.

Z výše uvedených důvodů se nový model internetového podnikání (*e-business*) liší podstatně od obchodování tradičního typu, kdy podnik musel zřizovat pobočky v místech, kde chtěl vstoupit na trh a zaměstnávat více lidí v rámci místní distribuce a reklamy, to vše v silné vázanosti na místní právo.

Nově vzniklé způsoby obchodních operací ve spojení s jejich globálním dosahem a novými produkty vyžadují samozřejmě také nové zákony nebo přinejmenším přizpůsobení aplikace zákonů existujících. Není proto překvapením, že se v oblasti IT-práva objevuje na úrovni EU nejsilnější harmonizace, jaká v ostatních právních odvětvích nemá obdoby.³⁵ V následujících kapitolách se proto budu zabývat úpravou elektronického obchodování podrobněji.

³⁵ Rámcové právní podmínky e-commerce jsou ve sféře EU zešíroka sjednoceny. V detailech přesto vznikají podstatné odchylky. Vně EU se harmonizace na tak vysoké úrovni neuplatňuje.

3.3 Prameny MPS v ČR s přihlédnutím k oblasti obchodních vztahů v prostředí internetu

3.3.1 Kategorizace

Výraz „prameny práva“ je zde chápán ve formálním smyslu tedy jako „formy, v nichž je právo obsaženo, v nichž je třeba hledat právní normy, a které jsou tedy vlastně bezprostředním pramenem poznání práva“.³⁶ Z toho vyplývá, že prameny MPS rozumíme *zdroje poznání obsahu mezinárodních soukromoprávních norem*.

Můžeme si je rozdělit na:

- *prameny mezinárodněprávní regulace*, které představují mezinárodní smlouvy a mezinárodněprávní obyčeje upravující vztahy mezi subjekty mezinárodního práva;
- *prameny soukromoprávní regulace* vztahující se ke vztahům vznikajícím mezi soukromoprávními subjekty, jimiž jsou mezinárodní smlouvy, předpisy Evropských společenství a vnitrostátní právní předpisy, popř. další usnadňující realizaci mezinárodních závazků.³⁷

Pro doplnění a lepší orientaci ještě uvedu přehled dalšího rozlišení pramenů dle toho, jaký druh norem MPS obsahují. Nejvýznamnějšími kategoriemi těchto pravidel jsou:

- *přímé hmotněprávní normy* (přímo aplikovatelná pravidla obsahující hmotněprávní úpravu),³⁸
- *kolizní normy* (určující rozhodné právo)³⁹ a
- *normy mezinárodního civilního procesního práva* (upravující řízení o soukromoprávních věcech s mezinárodním prvkem).⁴⁰

³⁶ BOGUSZAK, J.; ČAPEK, J.: Teorie práva. Praha: CODEX Bohemia 1997. S. 27.

³⁷ RŮŽIČKA, K. in Právo mezinárodního obchodu. S. 30.

³⁸ Např. ŘÚ o právu rozhodném pro závazkové vztahy ze smluv.

³⁹ Např. CISG.

V souladu s nejnovějšími trendy MPS bývají právní úpravy obsahující dva posledně jmenované typy norem spojovány. U nás tomu tak tradičně bylo a je v ZMPSP. Normy upravující zejména otázku jurisdikce – stanovící pravomoc a příslušnost soudů, procesní předpisy, podle kterých se postupuje v řízení v soukromoprávních věcech s mezinárodním prvkem, uznání a výkon cizích soudních rozhodnutí, jsou s normami určujícími, podle kterého práva bude soud rozhodovat o soukromoprávním vztahu s mezinárodním prvkem, úzce svázány.⁴¹

Pro prostředí internetu jsou typické především vztahy vznikající na úrovni subjektů soukromého práva, především vztahy obchodní povahy s mezinárodním prvkem. Právě pramenům úpravy těchto vztahů tzv. mezinárodního obchodního práva kyberprostoru se budu více věnovat v následujících řádcích.

Nutno poznamenat, že každý stát má své vlastní prameny práva mezinárodního obchodu, odlišné od ostatních států. Rychlá, interaktivní komunikace bez ohledu na státní hranice však vyžaduje i globální nasazení právní úpravy. Velkou roli proto hraje činnost mezinárodních organizací, jejich orgánů i jednotlivých států harmonizující⁴² a sjednocující⁴³ právní úpravy, především unifikující aktivity Haagské konference mezinárodního práva soukromého, Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu (UNCITRAL), Mezinárodního ústavu pro sjednocení soukromého práva v Římě (UNIDROIT), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a orgánů EU.

Následovat bude nyní zjednodušený přehled konkrétních pramenů. Jelikož je nad možností této práce všechny detailně rozebírat, zmíním pouze jejich hlavní principy a nejzajímavější prvky. K těm nejdůležitějším se vrátím a podrobněji je vysvětlím ve výkladu nástrojů e-commerce.

⁴⁰ Např. Brusel I.

⁴¹ PAUKNEROVÁ, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. S. 6 a násl.

⁴² Činnost států, jejímž cílem je dosažení určitého stupně podobnosti právních norem, sblížení právních úprav.

⁴³ Činnost, jejímž výsledkem má být vytvoření jednotného textu právních předpisů (unifikace).

3.3.2 Mezinárodní dokumenty

Internet, jak již bylo řečeno, je živelně se rozvíjející počítačovou sítí a často se řídí neprávními normativními systémy. Jeho úprava má autonomní a dobrovolný charakter. Neexistuje zatím žádná významnější a závazná mezinárodní úmluva s širším počtem smluvních stran, která by se čistě internetem, jako takovým, zabývala.⁴⁴ Dobrovolnost se však může jevit jako problém zvláště v momentě, kdy dojde ke sporům. Je proto žádoucí vymezit a sjednotit alespoň některé otázky, např. rozhodné právo a jurisdikci, problematiku doménových jmen, daní atd.

Mezi stěžejní mezinárodní dokumenty patří následující:

Charta OSN – OSN, jakožto mezinárodní organizace sdružující v dnešní době největší počet států, mezi jejíž cíle obecně vymezené v čl. 1 Charty OSN⁴⁵ lze zahrnout i rozvoj obchodní spolupráce, je mimořádně vhodný místem pro unifikaci norem mezinárodního práva soukromého a práva e-obchodu jako jeho součástí.

Úmluva o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv – úmluva o elektronické kontraktaci⁴⁶ (CEC) vytvořená komisí UNCITRAL, resp. její IV. pracovní skupinou pro elektronický obchod,⁴⁷ byla schválena valným shromážděním OSN v listopadu 2005 a otevřena ratifikaci počátkem roku 2006.

⁴⁴ SMEJKAL, V.: *Internet a §§§*. Praha: Grada Publishing, 2001. S. 19.

⁴⁵ Cíle Organizace spojených národů jsou tyto:

1. udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky a ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru;
2. rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru;
3. uskutečňovat mezinárodní součinnost řešením mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního a podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství;
4. být střediskem, které by uvádělo v soulad úsilí národů o dosažení těchto společných cílů.

⁴⁶ *UNCITRAL Convention on Use of Electronic Communication in International Contracting – Convention on Electronic Contracting*. Dostupné z [http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf].

⁴⁷ *Working Group IV*.

CEC navazuje na Vídeňskou úmluvu o smlouvách o mezinárodní koupi zboží⁴⁸ z roku 1980 a Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu⁴⁹ a věnuje se úpravě některých aspektů mezinárodního elektronického obchodování. Klade si za cíl odstranit překážky používání elektronických prostředků při mezinárodním obchodování, včetně překážek, které mohou vznikat při používání existujících nástrojů mezinárodního obchodního práva, z nichž většina byla sjednána dlouho předtím, než se rozvinuly nové technologie jako e-mail, elektronická výměna dat a internet.⁵⁰ Princip uzavírání smluv elektronickými prostředky zůstává stejný jako ten „klasický“, smyslem je pouze přizpůsobit pravidla novým podmínkám a učinit proces co nejjednodušší při zachování právní jistoty účastníků.⁵¹

Článek 1 CEC stanoví, že se aplikuje v případě použití elektronických prostředků komunikace ve spojení se vznikem nebo plněním smlouvy mezi stranami, jejichž místa podnikání jsou v rozdílných státech. Jedná se tedy o přímou úpravu vztahů s mezinárodním prvkem. Elektronickou komunikací se rozumí jakékoli tvrzení, prohlášení, požadavek, výzva nebo žádost, včetně nabídky a jejího přijetí, učiněné elektronickými, magnetickými, optickými nebo podobnými prostředky v souvislosti se vznikem nebo plněním smlouvy.⁵²

Čl. 4 definuje pojem původce (odesílatele) datové zprávy („*data message*“, informace vytvořená, odeslaná, přijatá nebo uložená elektronicky nebo podobným způsobem), jako stranu, kterou nebo na jejíž účet byla zpráva zaslána nebo vytvořena před případným uložením, vyjma osob jednajících jako zprostředkovatelé v této elektronické komunikaci (ISP).

⁴⁸ *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods.*

⁴⁹ *UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996.*

⁵⁰ UN Press Release, GA/10424, L/3099, 11-23-2005. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs/2005/ga10424.doc.htm>.

⁵¹ HAJNÝ, F. Úmluva o uzavírání smluv prostředky elektronické komunikace. EPRAVO.CZ 24. 11. 2003. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/umluva-o-uzavirani-smluv-prostredky-elektronicke-komunikace-21829.html>.

⁵² *UN Convention on the Use of Electronic Communication in International Contracts.* Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf.

Za místo podnikání se pak podle čl. 6 pokládá místo výslovně uvedené smluvní stranou, pokud druhá strana neprokáže, že účastník, který místo určil, v něm skutečné místo podnikání nemá.

Čl. 9, odst. 1 stanoví, že není požadována žádná specifická forma pro uzavírání smlouvy. Pokud zákon vyžaduje formu písemnou, je tento požadavek splněn uzavřením smlouvy prostředky elektronické komunikace, za předpokladu, že lze obsah smlouvy později kdykoli prokázat (odst. 2).

V často diskutovaném pojetí návrhu na uzavření smlouvy, který je určen neurčitému množství osob (viz kapitola 4.1.7), se úmluva přiklání k řešení, že tento návrh je považován pouze za výzvu k podání návrhu smlouvy. Pouze pokud z návrhu zcela jasně vyplývá vůle strany být jím vázána v případě přijetí druhou stranou, je možné jej považovat za skutečnou ofertu (čl. 11).

Dalším zajímavým článkem je čl. 12 upravující automatizované transakce (užití automatizovaného systému zpráv k vytvoření smlouvy). Takto vzniklému kontraktu nesmí být upírána platnost pouze z důvodu, že se žádná fyzická osoba neúčastnila jednotlivých činností vykonávaných automatizovaným systémem anebo výsledné smlouvy.

Domnívám se, že CEC, která pokud vstoupí v účinnost, bude přímo aplikovatelná na soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, představuje krok správným směrem v úsilí o odstraňování překážek elektronického obchodu. Významně snižuje nejistotu při uzavírání e-smluv díky jednotnému vymezení základních pojmů a situací typických pro e-commerce. Přestože představuje poměrně ucelenou a užitečnou úpravu, byla dosud podepsána pouze osmnácti státy (převážně afrického kontinentu) a k jejímu vstupu v účinnost chybí dle čl. 23 ratifikace třemi členy. Žádný ze severoamerických a evropských států, až na Republiku Černá Hora, konvenci zatím nepodepsal.⁵³ Může tak být v současnosti využita pouze jako tzv. soft-law⁵⁴.

⁵³ Viz příloha č. 2. Status CEC.

⁵⁴ „Měkké právo“ – nevynutitelné mezinárodněprávní normy doporučujícího charakteru.

Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu (MLEC) je právně nezávazným dokumentem, který vznikl na půdě OSN v roce 1996. Pojímá prostředky elektronického obchodu široce, takže se vztahuje i na ostatní prostředky umožňující uzavírat a provádět distanční obchody, jako telefon, telefax nebo televize. Nesnaží se definovat elektronický ekvivalent papírového dokumentu, nýbrž analyzovat účel a funkce požadavků na listinnou formu nebo podpis dokumentu, aby stanovil podmínky pro zaručení právního uznání elektronickým prostředkům, které splní tyto požadavky.⁵⁵

*Vzorový zákon UNCITRAL o elektronických podpisech*⁵⁶ (MLES), přijatý v roce 2001, je zaměřen na zajištění právní jistoty při používání elektronických podpisů. Navazuje na článek 7 MLEC a stanoví kritéria technické spolehlivosti pro rovnocennost elektronických a ručně psaných podpisů při zachování technologické neutrality (vyvarování se preferování určitého technického produktu). Dále stanoví základní pravidla chování, jež slouží jako vodítko pro učení možných povinností a odpovědnosti stran smluv elektronicky podepsaných.⁵⁷

*Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží*⁵⁸ – Vídeňská úmluva z roku 1980 (CISG) publikovaná ve sdělení 160/1991 Sb., představuje unifikaci hmotněprávní úpravy kupní smlouvy v mezinárodním styku. Hlavní funkcí CISG je harmonizovat rozličné právní systémy s ohledem na přeshraniční kupní smlouvy, a vytvořit tak v obchodním světě právní zázemí, na které se lze spolehnout při činnostech na mezinárodní úrovni.⁵⁹

⁵⁵ SORIEUL, R. Topical Messages from Cyberspace. Uniform Commercial Law Information Colloquium, June 11th 1998, United Nations Headquarters. In *Electronic Law Journals*, JILT 1998 (3). [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/jilt/1998_3/happ.

⁵⁶ *UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures*.

⁵⁷ 2001 - *UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment*. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z:

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2001Model_signatures.html.

⁵⁸ Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/cisg/CISG.pdf>.

⁵⁹ DIEDERICHSEN, E. Commentary to *Journal of Law & Commerce Case I*; Oberlandesgericht, Frankfurt am Main 1995, 14 *Journal of Law and Commerce*, 177-181. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eva.html>.

Jde tedy o přímou úpravu, která se použije na kupní smlouvy mezi stranami, jejichž místo podnikání je v odlišných státech: a) pokud jsou tyto státy smluvními státy, nebo b) pokud pravidla MPS vedou k aplikaci práva některého smluvního státu (čl. 1).

Česká republika prohlásila při podpisu, že nebude vázána ustanovením pís. b, proto se v případě ČR užije úmluvy jen na případy smluv, kdy obě strany mají svá místa podnikání v různých smluvních státech.⁶⁰

Pro obchodní styk a v něm vznikající spory má mimořádný význam používání alternativních metod řešení sporů. Ty jsou většinou rychlejší a méně nákladné než případné řešení rozepré soudní cestou. Zvláště oblíbenou metodou řešení konfliktů v mezinárodním obchodu je rozhodčí řízení. Z uvedeného můžeme usuzovat též na důležitost dalšího pramene, *Úmluvy OSN o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů* 1958,⁶¹ č. 74/1959 Sb. Tato tzv. Newyorská úmluva je mnohostrannou mezinárodní smlouvou nahrazující mezi smluvními státy dříve vzniklou Ženevskou úmluvu.⁶² Zlepšením v úpravě je to, že tato úmluva nevznáší požadavek nutnosti být příslušníkem smluvních států. V České republice se vzhledem k použití výhrady smlouva uplatní při uznání a výkonu rozhodčích nálezů vydaných na území smluvních států. U nesmluvních pouze za předpokladu reciprocit (tj. pod podmínkou vzájemnosti).

Podstatnou náležitostí rozhodčí smlouvy podle NÚ je její písemná forma. Tento předpoklad je splněn vedle podpisu tradiční smlouvy i výměnou dopisů či telegramů.⁶³ Z článku 2, odst. 3 úmluvy vyplývá, že soudy smluvních států musí, je-li u nich podána žaloba ve věci, o níž strany uzavřely rozhodčí smlouvu, odkázat k žádosti jedné ze stran na rozhodčí řízení. Dle čl. 3 pak pro uznání a výkon platí, že se na ně použijí procesněprávní předpisy státu, na jehož území jsou uplatňovány. Přičemž tento smluvní stát nemůže stanovit další kriteria, která by činila uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů podstatně obtížnější, než je v případě nálezů domácích.

⁶⁰ KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk 2004. S. 310.

⁶¹ *United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/XXII_1_e.pdf.

⁶² Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z r. 1927, č. 192/1931 Sb.

⁶³ KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk 2004. S. 433.

Posledním mezinárodním dokumentem doporučující povahy pro oblast elektronických smluv, který bych na tomto místě chtěla zmínit, je tzv. *OECD E-commerce Guideline*, směrnice pro ochranu spotřebitele v kontextu elektronického obchodu, vytvořená Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj v roce 1999. Klade důraz na čestné metody při obchodování, v reklamě a marketingu, na poskytování jasných a srozumitelných on-line informací především o podnikatelích, zbožích, službách, uzavíraných smlouvách, volbě práva atd.

3.3.3 Evropské mezinárodní právo soukromé

Pro Českou republiku se stal od jejího vstupu do EU dne 1. května 2004⁶⁴ závazný právní režim EU dosažený do této doby členskými státy – *acquis communautaire*. Prameny práva ES se člení na:

- právo primární – zakládací smlouvy a smlouvy je revidující, měnící a doplňující,⁶⁵
- sekundární právo – nařízení (akty obecné povahy přímo použitelné a závazné pro členské státy v celém svém rozsahu), směrnice (dokumenty závazné pro každý členský stát, kterému jsou určeny, a to co do cíle – volba formy a prostředků ponechána na vůli státu), rozhodnutí (akty individuální povahy, závazné pouze pro toho, komu jsou určeny), doporučení a stanoviska (nezávazná);
- právo terciární – komunitární úmluvy uzavírané mezi členskými státy EU.

Z primárního práva jsou dovozovány principy významné pro interpretaci kolizních a procesních norem, např. zákaz diskriminace, princip volného pohybu atd.⁶⁶ Pro oblast e-

⁶⁴ Vstup v platnost Smlouvy mezi členskými státy EU a Českou republikou o přistoupení České republiky k EU (č. 44/2004 Sb. m. s.).

⁶⁵ SES.

⁶⁶ PAUKNEROVÁ, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. S. 37 a násl.

obchodů je rozhodující působení práva sekundárního. Úprava této oblasti je jednou z nejvíce harmonizovaných a nejefektivněji působících částí komunitárního práva.

A) Nařízení obsahující normy kolizní a procesní

*Nařízení Rady ES č. 44/2001, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních - Brusel I,*⁶⁷ vycházející z Bruselské úmluvy uzavřené v roce 1968 a ji nahrazující, je jedním z nejdůležitějších a nejpoužívanějších nařízení MPS.⁶⁸

Obsahuje podrobné vymezení jurisdikce soudů členských států a pravidla použitelná pro vymáhání práva. Nařízení rozlišuje mezi obecnou soudní příslušností⁶⁹ k řešení sporů (kterou je soud žalovaného /actor sequitur forum rei/, má-li žalovaný trvalý pobyt na území členského státu, a to bez ohledu na jeho státní příslušnost, nebo soud místa, kde měl být závazek plněn) a příslušností ve zvláštních případech (pracovní smlouvy, spotřebitelské smlouvy, výlučná příslušnost).⁷⁰

Rovněž nejen pro oblast e-obchodních vztahů významné je *Nařízení EP a Rady ES č. 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy - Řím II*, které vstoupilo v účinnost 11. ledna 2009. Jde o harmonizaci rozdílných kolizních právních norem členských států aplikovaných v případě mimosmluvních závazků z civilních deliktů s mezinárodním prvkem tzv. *torts*. „Rozhodným právem je právo místa, kde škoda vznikla

⁶⁷ Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=258092:cs&lang=cs&list=480817:cs,451583:cs,432569:cs,274261:cs,261587:cs,258092:cs,&pos=6&page=1&nbl=6&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte>

⁶⁸ Ustanovením nařízení odpovídá Luganská úmluva II (2007), nahrazující Luganskou úmluvu o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z roku 1988, která byla uzavřena mezi ES a státy EFTA (Island, Norsko, Švýcarsko).

⁶⁹ Z terminologického hlediska pojem „příslušnost“ jak užívaný předpisy ES, odpovídá českému termínu „pravomoc“ nebo „jurisdikce“. Přestože je v literatuře dávána přednost pojmu „pravomoc“, všechny komunitární předpisy vydané v češtině pracují s „příslušností“, je proto třeba se s použitím tohoto pojmu smířit.

⁷⁰ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu. S. 275.

(lex loci damni),⁷¹ bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo zemích se projeví nepřímé následky této skutečnosti (čl. 4, odst. 1).⁷²

Nařízení Řím II navazuje na *Římskou úmluvu* z roku 1980 o právu rozhodném pro závazkové vztahy ze smluv.⁷³ ŘÚ je mezinárodní smlouvou uzavřenou mezi členskými státy ES, jež byla transformována v *Nařízení EP a Rady ES č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy – Řím I*.⁷⁴ Toto nařízení bude použitelné od 17. prosince 2009.⁷⁵

S ohledem na ustanovení čl. 1 vymežující působnost ŘÚ (resp. čl. 1 Řím I) můžeme konstatovat, že se úmluva vztahuje i na smlouvy uzavřené pomocí elektronických prostředků (oblast e-commerce), pakliže mají vztah k právu různých zemí, bez ohledu na to, zda jde o členské státy ES či státy třetí (princip univerzality).

Hlavní zásadou úpravy a projevem smluvní volnosti je princip autonomie vůle stran, umožňující stranám zvolit si právo, kterým se bude daná smlouva řídit. Volba práva je neomezená – lze si zvolit právo i nesmluvního státu, musí však být výslovná nebo jasně vyplývat z okolností případu. Právo si mohou strany zvolit i pro část smlouvy a je možné jej později změnit (čl. 3 ŘÚ, resp. čl. 3 Řím I). Stejně jako nařízení Brusel I Římská úmluva obsahuje předpisy na ochranu slabší strany kontraktu – spotřebitelů (čl. 5 ŘÚ; čl. 6 Řím I) a zaměstnanců (čl. 6 ŘÚ; čl. 8 Řím I), v tomto směru k omezení smluvní autonomie přeci jen dochází (na rozdíl od případu ZMPSP).

⁷¹ Toto pojetí základního hraničního určovatele je odlišné od toho v § 15 ZMPSP, dle kterého se nároky na škodu z mimosmluvních závazků řídí alternativně právem místa, kde škoda vznikla, nebo místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody (lex loci delicti commissi).

⁷² PAUKNEROVÁ, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. S. 286.

⁷³ *Rome Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations*; Dostupné z: http://www.rome-convention.org/instruments/i_conv_orig_en.htm.

⁷⁴ Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=473676:cs&lang=cs&list=473676:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hword s=&checktexte=checkbox&visu=#texte>.

⁷⁵ ŘÚ zůstává v platnosti pro Spojené království a Dánsko, které k nařízení Řím I nepřistupují.

B) E-směrnice

Oblasti elektronického obchodu je věnována mimořádná pozornost ze strany evropských zákonodárců. Harmonizační úsilí je uváděno v život především prostřednictvím směrnic.

Nejvýraznější směrnicí se širokou úpravou je *Směrnice č. 2000/31/ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu - o elektronickém obchodu (ECD)*.⁷⁶ Jejím úkolem je vytvořit jednoduchý, přehledný a předvídatelný právní rámec elektronického obchodu, zajišťující volný pohyb služeb informační společnosti, a tak přispět k řádnému fungování vnitřního trhu (čl. 1). ECD předkládá harmonizovaná pravidla obsahující požadavky na poskytování informací a transparentnost pro poskytovatele online služeb, obchodní komunikaci, elektronické smlouvy a limity odpovědnosti zprostředkujících ISP.⁷⁷ Směrnice sjednocuje výklad základních pojmů definicemi obsaženými v článku 2 (např. poskytovatel, obchodní sdělení atd.).

Významný je článek 3 směrnice, který reaguje na situaci, kdy kyberprostor umožňuje poskytovat služby globálně - z jednoho geografického místa na celém světě/na celém jednotném vnitřním trhu. Princip země původu,⁷⁸ který je v něm zakotven, však nelze považovat za kolizní normu – nesouvisí se soukromoprávním vztahem mezi poskytovatelem a příjemcem služby informační společnosti. Ustanovení odpovídá na otázku, který právní řád státu EU upravuje požadavky (především z oblasti veřejného práva), jež je povinen poskytovatel splnit, aby mohl poskytovat službu v členských

⁷⁶ *Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market (E-commerce Directive)*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:CS:HTML>.

⁷⁷ E-commerce Directive, Introduction of the Directive. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/directive_en.htm.

⁷⁸ *The country of origin principle, das Herkunftslandprinzip.*

státech.⁷⁹ „Součástí právního řádu takového státu budou i kolizní normy, které umožní určit právo, kterým se daný vztah bude řídit.“⁸⁰ Směrnici lze aplikovat pouze na služby poskytovatelů usazených na území ES. Do českého práva byla pravidla této směrnice vtělena zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

Elektronické podepisování a uznávání jeho závaznosti hraje zásadní roli v oboru e-commerce. Upravuje ho *Směrnice č. 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy*,⁸¹ která stanoví minimální pravidla pro elektronické ověřování dokumentů umožňující určení původu zasílaných dat (identifikace odesílatele) a kontrolu, zda byla data změněna (integrita obsahu). Takovýto podpis je postaven na roveň podpisu ručnímu, s výjimkou oblasti rodinného práva a práva sukcese (rozvodová dohoda, závěť), smluv a dokumentů s požadavkem notářského ověření (zakladatelská listina nebo společenská smlouva), listin a skutečností, které podléhají zanesení do obchodních nebo majetkových rejstříků (koupě nemovitosti), prohlášení o osobních zárukách (osobní odpovědnost za závazek třetí strany). Nelze mu upírat závaznosti pouze z důvodu, že je v elektronické podobě (princip ekvivalence s ručním podpisem) nebo na základě určitého druhu použité technologie (princip technologické neutrality). Poskytovatel certifikačních služeb vydávající kvalifikovaný veřejný certifikát je odpovědný za škodu tomu, kdo jedná v důvěře v zákonné záruky ohledně spolehlivosti certifikátu. Členské státy nemohou jakkoli omezovat počet poskytovatelů certifikačních služeb nebo je podřizovat licenčnímu principu. Platný e-podpis může sloužit jako důkaz v řízení. Do českého právního řádu je tato směrnice implementována zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

Politika ochrany spotřebitelů, zmíněná již v článku 153 SES, je další význačnou součástí práva e-commerce. Dotýká se jí *Směrnice EP a Rady 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů*. Jde o *lex generalis*, tedy všeobecnou úpravu ochrany osobních údajů. *Lex specialis*

⁷⁹ Čl. 3, odst. 1: Každý členský stát dbá, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti.

⁸⁰ BRODEC, J. in *Právo mezinárodního obchodu*. S. 320.

⁸¹ *Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council on a Community framework for electronic signatures*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0093:CS:HTML>.

potom tvoří *Směrnice EP a Rady 2002/58/ES, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací*. Na tuto navazuje a mění ji *Směrnice EP a Rady 2006/24/ES, o uchování údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí*, jejíž úprava se týká osobních údajů souvisejících s přenosem služeb prostřednictvím sítí elektronických komunikací. Dalšími zásadními předpisy spotřebitelského práva jsou např. *Směrnice č. 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (směrnice o nekalých obchodních praktikách)*,⁸² *Směrnice č. 97/7/ES, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku*,⁸³ *Směrnice č. 2002/65/ES, o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku*.⁸⁴

3.3.4 Prameny na vnitrostátní úrovni

Vnitrostátním předpisem, který upravuje otázky vznikající z hlediska hmotného i procesního práva soukromého v právních vztazích s mezinárodním prvkem, je ZMPSP. Jeho první část obsahuje ustanovení týkající se postavení cizinců a kolizní úpravu, v druhé části se věnuje postupu českých justičních orgánů, tedy procesní úpravě. Je nutné poznamenat, že použitelnost ZMPSP je omezena ustanovením § 2 zákona, který stanoví aplikační přednost mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. To znamená, že normy obsažené v ZMPSP budou aplikovány pouze v případě neexistence mezinárodní smlouvy mezi daným státem a ČR, nebo pokud se na daný vztah nevztahuje mezinárodní smlouva mající působnost i vůči třetím státům. To je např. případ přednostní aplikace Římské úmluvy na smluvní vztahy vzniklé po 1. červenci 2006. ZMPSP se nepoužije ani

⁸² *Council Directive 93/13/EEC on unfair terms in consumer contracts*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:CS:HTML>.

⁸³ *Directive 1997/7/EC of the European Parliament and of the Council on the protection of consumers in respect of distance contracts; Long-Distance Selling Directive*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997L0007:CS:HTML>.

⁸⁴ *Directive 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council concerning the distance marketing of consumer financial services; Long-Distance Financial Services Act*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=275229:cs&lang=cs&list=275229:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hword s=&checktexte=checkbox&visu=#texte>.

v oblastech upravených komunitárním právem⁸⁵ (případ nařízení Řím I od jeho použitelnosti (od 17. prosince 2009) nebo nařízení Brusel I na řízení zahájená po jeho vstupu v platnost dne 1. května 2004).

Mezi nejdůležitější normy upravující soukromoprávní vztahy, kterých se použije, je-li rozhodným právem právo české, patří *občanský zákoník* a dále *obchodní zákoník*, jenž obsahuje zvláštní ustanovení pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodním styku v hlavě III. části třetí.

Zvláštními předpisy elektronického obchodního styku jsou např. *zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu*, který naplňuje požadavky směrnice o elektronickém podpisu a ustanovení § 40, odst. 3 OZ,⁸⁶ *zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti*, poskytující ochranu mj. proti nevyžádané poště (spamu) nebo *zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích*.

Nejvýznamnějšími procesními normami jsou potom *OSŘ* a *ZRŘ*, další pramen představují i *Řády Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*.^{87 88}

3.3.5 Netiquette⁸⁹

V souvislosti s kategorizací pramenů práva považují za nutné zmínit zvláštní soubor norem chování v internetovém prostředí, tzv. informační etiku. Je součástí obecné etiky (filozofické disciplíny orientované na zásady správného lidského chování a rozlišování

⁸⁵ Zásada přednosti práva ES vytvořená judikaturou ESD; rozhodnutí ESD ve věci 26/62 „*Van Gend en Loos*“ a ve věci 6/64 „*Costa v. ENEL*“.

⁸⁶ ... Podpis může být nahrazen mechanickými prostředky v případech, kdy je to obvyklé. Je-li právní úkon učiněn elektronickými prostředky, může být podepsán elektronicky podle zvláštních předpisů.

⁸⁷ Řád pro mezinárodní spory, Řád pro vnitrostátní spory, Řád pro rozhodčí řízení on-line, Pravidla pro řešení sporů o domény.eu.

⁸⁸ RŮŽIČKA, K. in *Právo mezinárodního obchodu*. S. 36 a násl.

⁸⁹ Z anglického pojmu *Network Etiquette* – „síťová etiketa“, označována také termínem *cyberspace ethics* – etika v kyberprostoru.

dobrého a špatného, vyústující v etiketu, která postihuje základní pravidla společenského chování) a zabývá se morálními principy a pravidly souvisejícími se zpracováním informací.

Pod pojmem „netiketa“ bývá chápána ‚sada doporučení pro slušné chování v síti‘.⁹⁰ Z toho vyplývá, že jde o pravidla doporučující povahy, právně nezávazná, nevytíratelná, v online-světě však požívající respektu. Vzhledem k rychle se vyvíjející a proměňující oblasti internetu, jak již bylo naznačeno výše, jsou legislativní postupy pomalé. Doporučení mohou pružněji reagovat a do jisté míry regulovat nově vznikající situace. Naplňují při tom hlavní myšlenku internetové svobody, tak ceněné v tomto specifickém teritoriu, které odmítá nadměrnou regulaci ze strany establishmentu. S tímto je svázáno přesvědčení, že právo by mělo být pouze minimem morálky. I když tedy charakterizujeme e-etiku jako mimoprávní normativní systém, lze vysledovat její propojení s právem. Jak právní normy, tak morální pravidla se shodnou na škodlivosti určitého jednání, jako třeba rozesílání spamu nebo pomluvy.

Tento zcela nový soubor zvyklostí a postupů přijímaných mj. nestátními organizacemi uživatelů internetu, kterému není nepodobná *lex mercatoria*,⁹¹ bývá pokrokově označován jako *lex electronica*.

Na internetu i mimo něj vzniklo mnoho verzí dokumentů zabývajících se etickými standardy uživatelů tohoto média.⁹² Stěžejní roli dle mého názoru hrají *Netiquette Guidelines* od S. Hambridge, které existují ve formě RFC⁹³ (RFC 1855). Tomuto dokumentu bývá vyčítáno, že jelikož vznikl téměř před patnácti lety, neodráží nové vývojové trendy, nicméně z něho stále vycházejí a na něj se odkazují úpravy aktuálnější.

⁹⁰ SATRAPA, P. Netiketa. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/netiketa/>.

⁹¹ Obchodní zvyklosti vytvářené mezinárodně obchodní praxí.

⁹² Nejčastěji citovanou je i knižně vydaná *Netiquette* od V. Shea nebo verze od A. Rinaldi. Své kodexy chování v e-prostředí vydávají také velké firmy, např. IBM.

⁹³ *Request for Comments* – viz výše.

Doporučení RFC 1855⁹⁴ se vztahují jak na běžné uživatele, tak na administrátory a jsou rozděleny do tří oblastí:

- komunikace jeden na jednoho (e-mail, instant messenger) – např. pravidla o nerozesílání řetězových a nevyžádaných e-mailů;
- jeden k mnoha (mailing lists, diskuzní skupiny) – zdůrazňující stručnost a věcnost příspěvků;
- informační služby (WWW, Telnet) – obezřetnost ve vztahu k informacím z nich pocházejících.

Jiným pojetím systému norem e-chování, je definování jednotlivých pravidel.⁹⁵ P. Satrapa formuluje dvě nejdůležitější, jakkoli prosté zásady, které lze vztáhnout a jež je třeba mít na paměti při jakémkoli jednání prostřednictvím komunikačních technologií:⁹⁶

1. Adresátem sdělení je člověk.

2. Berte na něj ohled.

⁹⁴ HAMBRIDGE, S. Netiquette Guidelines [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://rfc.net/rfc1855.html>.

⁹⁵ Modelem z pohledu V. Shea je vytvoření jakési e-desatera: 1) pamatuj na člověka; 2) chovej se stejně slušně jako ve skutečném světě; 3) buď si vědom, kde v kyberprostoru jsi; 5) udělej dobrý dojem; 6) sdílej odborné znalosti; 7) pomáhej udržet pod kontrolou projevy negativních emocí; 8) respektuj soukromí ostatních; 9) nezneužívej své moci; 10) buď shovívavý k chybám ostatních.

⁹⁶ SATRAPA, P. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/netiketa/>.

IV. E-COMMERCE

4.1 Základy E-Commerce

4.1.1 Terminologie

E-commerce vděčí za svůj neuvěřitelný rozmach především dvěma fenoménům druhé poloviny dvacátého století – globalizaci a internetu. Pod termínem e-commerce (z anglického *electronic commerce* – elektronický obchod) se rozumí využívání prostředků výpočetní techniky a zejména internetu v souvislosti s prodejem zboží a služeb, nemusí se vždy jednat pouze o klasické obchodování.⁹⁷ Spadá pod širší oblast *e-business* (nazýván též e-biz, eBusiness), s nímž bývá mylně zaměňován. Pojem e-business vystihuje integrované provádění všech automatizovatelných obchodních procesů podnikatele pomocí informačních a komunikačních technologií.⁹⁸

Z právního hlediska můžeme vymežit e-obchod jako ‚přenos projevu vůle, související s jednáním o určitém obchodu, resp. uzavřením obchodní smlouvy, který je zčásti nebo zcela přenášen prostřednictvím počítačových sítí, resp. počítačů propojených telekomunikacemi‘.⁹⁹

Podle definice OECD zahrnuje elektronický obchod jakékoliv obchodní transakce, které provádějí osoby fyzické i právnické, přičemž tyto transakce jsou založeny na elektronickém zpracování a přenosu dat.¹⁰⁰

ECD 2000/31 pojem e-commerce nedefinuje, ale pravděpodobně z důvodu terminologické přesnosti nahrazuje termínem ‚služba informační společnosti‘¹⁰¹ a v

⁹⁷ FRIMMEL, M.: Elektronický obchod/právní úprava. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o. 2002. S. 11.

⁹⁸ E-business zahrnuje též specifické procesy jako eProcurement, eChannels, eBilling, eSettlement, eLearning, eGovernment a další podnikové procesy prováděné přes internet.

⁹⁹ SMEJKAL, V.: Internet a §§§. Praha: Grada Publishing, 2001. S. 235 a násl.

¹⁰⁰ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu. S. 59.

¹⁰¹ *Information society service*.

čl. 2 (a) odkazuje na ustanovení *Směrnice 98/34/ES (ve znění Směrnice 98/48/ES)*,¹⁰² o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických norem a předpisů a pravidel pro služby informační společnosti – tzv. *transparentní směrnice*. Z pozitivní definice vyplývá, že jde o ‚každou službu poskytovanou zpravidla za úplatu, na dálku, elektronicky a na individuální žádost příjemce služby‘. Patří sem např. on-line prodej zboží, poskytování vyhledávačů a přístup k datům, přenos informací po síti. Vyloučeny z působnosti směrnice jsou pojmově např. prodej zboží a služeb off-line; výslovně pak podle čl. 5, odst. 1 ECD zdanění e-sluzeb, ochrana hospodářské soutěže, zastupování mandanta před soudem.¹⁰³

Jednotlivé typy právních vztahů ve sféře e-obchodu lze vymezit dle jejich účastníků obecně na:

- oblast B2B – *business to business*; komerční a marketingové aktivity či transakce mezi podnikateli, kteří zboží/služby kupují za účelem jejich dalšího prodeje,
- B2C – *business to consumer*; komerční a marketingové aktivity či transakce mezi firmou a koncovým zákazníkem,
- C2C – *consumer to consumer*; obchody mezi spotřebiteli navzájem v rámci tzv. občanské výpomoci.

4.1.2 Právní hledisko

E-obchod představuje horizontální průřezovou kategorii s obtížně vymezitelnými dělicími čarami mezi fyzickým a elektronickým světem. Po právní stránce se však v základních rysech neliší od tradičních způsobů obchodu. Vzhledem k tomu, že v České republice na elektronické obchody dopadá stejná právní úprava jako na

¹⁰² *Directive on laying down a procedure for the provision of information in the field of technical standards and regulations and of rules on Information Society services*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1998L0034:19980810:EN:PDF>.

¹⁰³ SVOBODA, P a kol.: *Právní a daňové aspekty e-obchodu*. S. 59.

obchody jiné, je doporučováno chápat je jako obchody distanční, tzn. ,obchody, kdy k uzavírání smlouvy nedochází v jednom místě a v jednom čase, ale vesměs jde o více či méně trvající nabídku ze strany jedné a její akceptaci, projevenou relevantním způsobem na straně druhé',¹⁰⁴ a to i v případech, kdy účastníci mají sídlo v různých zemích.

4.1.3 Webshop¹⁰⁵ – začátky

Internetové prostředí vytváří ty nejlepší předpoklady pro vznik státní hranice překračujících situací. V souvislosti s e-commerce se přímo nabízí otázky: Podle jakého práva musí být zřízen internetový obchod? Jaké národní předpoklady musí provozovatel splnit? A dle jakých pravidel je posuzována jeho odpovědnost? Tyto a další věci týkající se základů započítí a provádění e-obchodních aktivit jsou řešeny právě ve výše zmíněné ECD (a její implementaci do českého práva zákonem č. 480/2004 Sb.) stanovením principu země původu.

Dlouho bylo sporné, jak definovat místo e-podnikání. Dle prvního názoru je místem podnikání místo, kde je umístěn server, na němž je stránka publikována. Základem pro tento pohled je tvrzení, že vlastnictví internetové stránky registrované v určité zemi, lze přirovnat k formě založení pobočky. Např. stránky končící příponou .es, by se v souladu s touto teorií měly považovat za pobočky ve Španělsku. S tím však lze souhlasit jen stěží obzvláště proto, že ,orgány udělující názvy stránek jsou považovány za soukromoprávní subjekty nepodléhající regulaci ze strany státu, a to i když jednají pod dohledem veřejného orgánu, a proto jejich rozhodnutí nemůže mít konstitutivní charakter založení místa podnikání'.¹⁰⁶

¹⁰⁴ SMEJKAL, V.: Internet a §§§. Praha: Grada Publishing, 2001. S. 245.

¹⁰⁵ Alternativní názvy: internetový obchod, on-line obchod, e-shop, e-obchod, elektronický obchod.

¹⁰⁶ BRODEC, J. in Právo mezinárodního obchodu. S. 319.

Z tohoto mínění vychází i ECD, v níž se praví, že podnikatel se musí řídit pouze takovou národní úpravou, která platí pro místo jeho podnikání v EU. Bod 19 preambule stanoví, že toto místo, jde-li o podnik nabízející své služby online, není tam, kde se nachází technologické zařízení podporující tuto stránku, anebo místo, odkud je stránka přístupná, nýbrž tam, kde je vyvíjena skutečná ekonomická činnost podnikatele. V případech, kdy má poskytovatel několik sídel, je třeba určit, ze kterého je daná služba poskytována. Je-li to obtížné, je to místo, kde má provozovatel těžiště svých zájmů týkajících se této služby. Nutno zdůraznit, že princip země původu platí toliko pro území členských států. Nelze tedy vyloučit, že státy mimo EU budou při zřizování a provozu e-obchodu kladeny na podnikatele další požadavky nezávisle na právní úpravě země původu.

ECD stanoví z principu země původu četné výjimky. Nejdůležitějšími oblastmi jsou autorské právo, spotřebitelské právo nebo právo loterií. V těchto případech je navzdory harmonizaci třeba také na území EU dbát veškerých národních předpisů té které země.

V zásadě tedy pro nabízení online služeb platí princip země původu, dle něž je třeba dbát právních předpisů členského státu, ve kterém se nachází místo podnikání. Výjimky jsou uvedeny v ustanoveních speciálních předpisů (např. §9 z. 480/2004 pro ČR, v Rakousku §§ 21, 22 E-Commerce-Gesetz BGBl I Nr. 152/2001).¹⁰⁷

4.1.4 Vytvoření domény

Základním předpokladem pro zřízení on-line obchodu je vytvoření odpovídající domény, pod kterou lze najít domovskou stránku (*homepage*). Internetové adresy se skládají ze dvou základních částí: na zvolené doménové jméno je tečkou připojena tzv. doména nejvyššího řádu (*Top Level-Domain* - TDL).¹⁰⁸ Záleží v zásadě pouze na

¹⁰⁷ ANDERL, A. IT-Vertäge, Internet/E-Commerce. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.mci4me.at/mci4me/app/main?DOCID=100127901>.

¹⁰⁸ TDL je možno rozdělit na: a) národní – vytvořeny charakteristickou zkratkou státu např. pro Finsko *.fi*, *.de* pro Německo; většinou jsou logickým odkazem na místo původu nebo hlavního zájmu provozovatele;

provozovateli, pod kterou TDL si registruje svou doménu. Nutno podotknout, že tato volba má velký význam pro snadnou vyhledatelnost e-nabídky. Je proto logické, že podnikatel soustředící se na klientelu v České republice, zřídí svou stránku pod .cz doménou a zpravidla si v ní nechá registrovat i své obchodní jméno nebo značku.

Jestliže si osoba zaregistruje národní doménu .cz, pak tímto přistupuje na Pravidla registrace doménových jmen sdružení CZ.NIC.¹⁰⁹ Ta stanoví, že sdružení CZ.NIC nezjišťuje oprávněnost žádosti o registraci doménového jména z hlediska práv nebo oprávněných zájmů třetích osob a řídí pouze se tím, že jsou splněny podmínky tvorby doménového jména - vyhovuje normám RFC a je unikátní (neshoduje se s jiným doménovým jménem). Pokud jsou tyto podmínky splněny, uplatní se pravidlo „kdo dřív přijde, ten dřív mele“ - „*first come, first served*“.¹¹⁰

Dle L. Jansy se obecně má za to, že doména může být registrována i přesto, že její registrací dojde k zásahu do práv třetí osoby. To se může stát v případě rozporu s pravidly ochrany názvu právnické osoby (§ 19b, odst. 2 OZ), ochrany obchodní firmy podnikatele - právnické i fyzické osoby (§ 12 ObchZ), ochrany před nekalou soutěží - vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti či naplnění generální klauzule nekalé soutěže (§ 44 a násl. ObchZ) nebo ochrany práv k ochranné známce (§ 8 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách).

Pravidla CZ.NIC upravující v čl. 13 odpovědnost za škodu stanoví, že „držitel domény bere na vědomí, že doménové jméno, jeho registrace nebo užívání mohou porušovat práva třetích osob k jiným doménovým jménům, ochranným známkám, obchodním značkám, jménům, obchodním firmám, nebo právní předpisy týkající se nekalé soutěže, ochrany osobnosti apod. Držitel podáním žádosti o registraci domény potvrzuje, že

b) obecné, které odkazují na určitý obsah, jako .com (*commercial*), .edu (*education*), .org (*organization*), .net atd., a bývají používány především u přeshraničních aktivit.

¹⁰⁹ CZ.NIC je zájmové sdružení právnických osob, založené roku 1998 předními poskytovateli internetových služeb. Hlavní činností sdružení je provozování registru doménových jmen .cz a zabezpečení provozu TDL .cz.

¹¹⁰ JANSÁ, L. Konflikt domény s ochrannou známkou nebo obchodní firmou. právoit, 25-4- 2007 [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/view.php?navezclanku=konflikt-domeny-s-ochrannou-znamkou-nebo-obchodni-firmou&cislocclanku=2007040005>.

s vědomím možného porušení uvedených práv a právních předpisů vyvinul veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby zajistil, že registrované doménové jméno nebude tato práva a právní předpisy porušovat. Držitel domény odpovídá za škodu způsobenou sdružení CZ.NIC mimo jiné tím, že užíval doménové jméno způsobem, který porušuje Pravidla registrace nebo práva třetích osob.¹¹¹ Strana poškozená jednáním držitele se může domáhat ochrany u soudu.

V judikátu NS 32 Odo 447/2006 vyjadřujícího se ke konfliktu doménového jména s ochrannou známkou a obchodní firmou jiného soutěžitele dospěl Nejvyšší soud k závěru: „...žalovaný těžil z úsilí jiného podnikatele, využil jeho zkušeností, zneužil nápadů, které byly vloženy do reklamy a vývoje databáze jiného podnikatele, a tím získal výhodu nejen ve snížených nákladech, ale také v časové úspoře, tedy získal prospěch, jehož by vlastním vývojem databáze a zásadním odlišením svých internetových stránek nezískal. Obrana dovolatele založená na dostačující rozlišnosti jím užívaných internetových stránek od zapsané obchodní firmy žalobkyně a), spočívající v dovětcích „cz“ a „com“, neobstojí. Kmenovým základem zapsané obchodní firmy žalobkyně a) je slovo „b.“. Stejně tak kmenovým základem domény žalovaného je slovo „b.“. Tento kmenový základ je v obchodní firmě i v doméně dominantní. Pro běžného spotřebitele dovětky „cz“ a „com“ dostačující rozlišovací schopnost pro svoji nevýraznost nemají. Právě s ohledem na charakter internetového obchodu realizovaného shodně oběma účastníky pro stejné druhy výrobků je třeba dovodit, že běžný spotřebitel může být v otázce obchodní firmy a označené domény na internetové stránce uveden v omyl o tom, komu jím navštívené internetové stránky patří a se kterým podnikatelem obchod uzavírá.“¹¹² NS přiznal žalobkyni též uplatněný nárok na přiměřené zadostiučinění v penězích.

¹¹¹ Pravidla registrace doménových jmen v ccTLD .cz. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: http://www.nic.cz/files/nic/doc/Pravidla_registrace_CZ_ccReg_20080930_fin.pdf.

¹¹² JANSA, L. Konflikt domény s ochrannou známkou nebo obchodní firmou. právoit, 25-4-2007 [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/view.php?navezclanku=konflikt-domeny-s-ochrannou-znamkou-nebo-obchodni-firmou&cislocclanku=2007040005>.

Před registrací domény je proto vhodné prověřit si přípustnost použití doménového jména jak v obchodním rejstříku a databázi ochranných známek, tak pomocí internetového vyhledavače.

4.1.5 Tvorba stránek – náležitosti

Pomocí internetu lze překonávat velké prostorové vzdálenosti. Strany mohou uzavírat smlouvy online bez toho, aby se znaly nebo osobně potkaly. Pro zákazníka je prakticky nemožné, aby skutečně vyhledal obchod a přesvědčil se o jeho existenci, kvalitě zboží, identitě prodávajícího. S tímto informačním deficitem je samozřejmě spojeno určité riziko. Že je tato nejistota překážkou růstu a rozvoje e-commerce, si uvědomili poměrně brzy i evropští zákonodárci a pokusili se ji odstranit rozsáhlou úpravou informačních povinností.

Každý, kdo nabízí služby a zboží pomocí internetu, musí dle ECD splňovat obecné informační povinnosti a pro ty, kteří používají svých stránek k uzavírání obchodů, platí pak ještě speciální povinnosti. Tyto ukládá internetovým obchodníkům občanský zákoník v ustanovení § 53, odst. 4¹¹³ a další pak zákon o ochraně spotřebitele. Jedná se především o uvedení informací o totožnosti prodejce a údajů o příslušném kontrolním orgánu, které

¹¹³ § 53, odst. 4 OZ: Při jednání prostřednictvím některého prostředku komunikace na dálku musí být spotřebiteli s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy poskytnuty zejména tyto informace:

- a) obchodní firma nebo jména a příjmení a identifikační číslo dodavatele, sídlo právnické osoby a bydliště v případě fyzické osoby, u zahraniční osoby rovněž adresu podniku nebo organizační složky na území České republiky, byly-li zřízeny, údaj o zápisu v obchodním rejstříku nebo jiné obdobné evidenci, včetně spisové značky, pokud je přidělena, a kontaktní údaje, zejména poštovní adresu pro doručování, telefonní číslo, případně adresu pro doručování elektronické pošty,
- b) údaje o příslušném kontrolním orgánu, podléhá-li činnost dodavatele režimu povolení,
- c) název a hlavní charakteristiky zboží nebo služeb,
- d) cena zboží nebo služeb, z níž jednoznačně vyplývá, zda je uvedena včetně všech daní a poplatků, mají-li k ní být připočítávány,
- e) náklady na dodání,
- f) způsob platby, dodání nebo plnění,
- g) poučení o právu na odstoupení, s výjimkou případů podle odstavce 8,
- h) náklady na použití komunikačních prostředků na dálku,
- i) doba, po kterou zůstává nabídka nebo cena v platnosti.

K informacím podle písmen a) a b) zajistí dodavatel trvalý veřejný přístup; nedodržení této povinnosti se považuje za nepředání informací podle § 53, odst. 7.

musí být trvale veřejně přístupné. Před uzavřením smlouvy pak musí být v dostatečném předstihu spotřebitel informován o charakteru zboží a služeb, ceně, způsobu platby, o právu odstoupit od smlouvy ve lhůtě 14 dnů od převzetí věci a další (viz poznámka pod čarou 109).

Tato úprava se ovšem týká pouze obchodních vztahů B2C. Kontakty B2B a C2C se těmito pravidly řídit nemusí.

Ač jsou online nákupy stále oblíbenější – realizuje je každý třetí občan EU, přes hranice v EU nakupuje pouze 30 milionů osob. Mnozí spotřebitelé jsou v tomto případě nakupování opatrní. Je proto chvályhodná iniciativa poslanců EP ohledně dalšího posílení bezpečnosti internetu, zjednodušení právních předpisů a přijetí zvláštních opatření pro malé a střední podniky. To, že stávající právní stav není právě uspokojivý, dokazují i výsledky kontroly e-obchodů, které provádí ČOI a SOS a jež ukázaly, že všechna kritéria splňuje pouze 17 virtuálních prodejen ze 100.¹¹⁴

4.1.6 Charakter E-smluv

V praxi se projevuje tendence považovat za ryze elektronické obchody především operace na internetu, kdy dochází k nabízení předmětného zboží na internetových stránkách – v tzv. virtuálních obchodních domech. Musíme tedy odlišovat formy, které využívají internetu pouze jako média pro realizaci klasických smluvních vztahů a nemusí být formou elektronického obchodu (případ výměny e-mailů za účelem uzavření smlouvy). Předěl mezi těmito formami však není z právního hlediska dostatečně zřetelný, jelikož mezi oběma existuje celá řada méně vyhraněných komunikací.¹¹⁵ Samostatně pak stojí také finanční obchody.

¹¹⁴ PICKOVÁ, I. Podobné výsledky SOS i ČOI. Sdružení obrany spotřebitelů. 11-11-2008 [citováno 13. března 2009]. Dostupné z:

http://www.spotrebitele.info/informatika_telekomunikace/clanek.shtml?x=2347658.

¹¹⁵ Ibidem.

E-kontraktace jako proces uzavírání elektronických smluv vede tedy za splnění určitých podmínek ke vzniku závazkových právních vztahů. Tyto „smlouvy, jejichž sjednání, uzavření anebo plnění se děje za použití elektronických přenosových nebo sdělovacích prostředků“, označujeme za smlouvy uzavřené na dálku, či distanční smlouvy (ve smyslu § 53 OZ).¹¹⁶ „K uzavírání smlouvy nedochází v jednom místě a v jednom čase, ale vesměs jde o více či méně trvající nabídku ze strany jedné a její akceptaci, projevenou relevantním způsobem na straně druhé.“¹¹⁷ Smlouva je pak podle § 44, odst. 1 OZ uzavřena až v momentě, kdy přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti.

4.1.7 Proces uzavírání smluv on-line

Elektronické uzavírání smluv je třeba vnímat jako specifickou metodu kontraktace. Dle mého názoru to ale nebrání tomu, aby pro něj v zásadě platily všeobecné předpisy „starého“ práva. Pro otázky přípustnosti a formy on-line smluv budou rozhodující primárně ustanovení OZ. Ve smluvních vztazích, jež se vzhledem ke svému podnikatelskému charakteru, z vůle stran nebo z jiného důvodu, budou řídit předpisy práva obchodního, bude speciálním zákonem ObchZ.

Smlouvu definujeme jako dvou- nebo vícestranný právní úkon, který vede ke vzniku, změně nebo zániku právního vztahu. Jde tedy o projevy vůle směřující k určitému právnímu následku. V případě e-komunikace může být zpochybňována situace, kdy je smlouva uzavírána počítačem automaticky. Systém pouze vygeneruje odpověď a zašle ji druhé straně. Na první pohled zde chybí projev lidské vůle, který je klíčový pro každý právní úkon.¹¹⁸ Domnívám se však, že i v tomto případě se o vyjádření projevu vůle jedná, a to toho člověka, který systém v určitém čase k automatické odpovědi naprogramoval, a

¹¹⁶ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty internetu. S. 155.

¹¹⁷ SMEJKAL, V.: Internet a §§§. Praha: Grada Publishing, 2001. s. 245.

¹¹⁸ Právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují. (§34 OZ).

tím projevil zájem smlouvu uzavřít. To znamená, že i na automatizované smlouvy se dá vztáhnout obecná definice zmíněná výše.

Ke vzniku smlouvy je třeba dvou kroků: návrhu – *oferty* a jeho přijetí – *akceptace*. Návrh smlouvy, tedy projev vůle uzavřít e-smlouvu, může být obsažen např. v e-mailu nebo na WWW stránkách (click-wrap smlouvy). Tyto dvě formy, ač spojeny využitím stejného média – internetu, se od sebe podstatně odlišují. Elektronická pošta je pouhým digitálním ekvivalentem dopisu. K přenosu návrhu dochází v zásadě stejně. Zásadní je dle mého mínění to, že e-mail musí být adresován a odeslán příjemci. Služba WWW naproti tomu může plnit funkci tradičních inzerátů, pokud nabízí zboží nebo služby dodávané off-line (nepřímý e-obchod), ale zároveň přináší i možnost provést elektronicky celý obchod. První možnost tohoto obchodního využití webové stránky nemůže být chápána jako návrh smlouvy, ale pouze jako výzva neurčitému a neomezenému množství uživatelů internetu k zasílání nabídek (objednávek). Hlavním důvodem je, že kdyby projeвили vůli uzavřít smlouvu všechny osoby, které stránku na celém světě zhlédnou, nebo pravděpodobně i jen část z nich, zájem by zřejmě značně překročil kapacity obchodníka, který by neměl dostatek zboží nebo kapacitu k poskytnutí služby a musel by pak nést následky v podobě odpovědnosti za škodu v důsledku nesplnění smlouvy. To by stavělo provozovatele stránky do výrazně nevýhodného postavení. S tímto názorem se ztotožňuje i německý Oberlandesgericht v rozhodnutí OLG Oldenburg, CR 1993, 558 ve věci Btx.¹¹⁹ U e-obchodů přímých, což je varianta druhá, tato situace nastat nemůže. I plnění probíhá elektronicky prostřednictvím digitálního kopírování a je k dispozici v neomezeném množství (např. prodej hudby prostřednictvím mp3 souborů). Zde tedy může být úkon obchodníka brán jako návrh na uzavření smlouvy nebo nabídka neomezenému počtu osob, protože odpovědnost za škodu pro neplnění závazku ze smlouvy v zásadě nehrozí.¹²⁰

V případě click-wrap smluv, které jsou na internetu nejběžnější, obvyklý proces uzavírání smlouvy začíná tím, že prodejce umístí na stránky informace o produktu. V elektronické blízkosti je potom umístěn hypertextový formulář objednávky, který zájemce

¹¹⁹ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty internetu. S. 158.

¹²⁰ Ibidem.

vyplní a na konci stvrdí kliknutím na ikonku s nápisem „potvrdit“, „souhlasím“ nebo „přijímám“ atp.¹²¹ Kliknutím je objednávka odeslána prodejci, který si většinou osobuje právo rozhodnout o pokračování či nepokračování transakce, a tím se stává stranou, která rozhoduje o přijetí nabídky.¹²² V mnoha případech však bude objednávka vyřízena automaticky, čímž se projevuje okamžitost následků internetové komunikace.

Obecně k přijetí návrhu dojde včasným souhlasným jednáním akceptanta a je účinné od jeho dojití oferentovi, tedy poté, co se jednoznačná nabídka setká s jasnou akceptací. Z toho vyplývá, že předtím, než dojde k uzavření smlouvy, musí být stranám známy všechny podmínky kontraktu, které mohou být vyjádřené ve smlouvě přímo nebo implicitně. To platí jak pro e-mailové, tak pro click-wrap smlouvy. V případě e-mailu jde zejména o jasné vyjádření smluvních podmínek způsobem nevzbuzujícím pochybnosti jejich o významu. U click-wrap smluv musí provozovatel stránky spotřebitele upozornit na všechny podmínky předtím, než mu umožní produkt koupit. Tyto tzv. všeobecné obchodní podmínky bývají často zprostředkovány formou odkazu na jiný dokument. V tomto případě musí obě strany vědět, že podmínky jsou součástí smlouvy a prodejce tak musí podniknout veškeré kroky, aby jim zajistil pozornost spotřebitele před kliknutím na souhlasné tlačítko. V případě sporu musí známost těchto podmínek spotřebiteli prokazovat provozovatel stránky. Proto se běžně vyžaduje, aby spotřebitel před koupí zatrhl okénko, že si přečetl smluvní podmínky. Tím, že tak učiní, stávají se všeobecné obchodní podmínky součástí smlouvy bez ohledu na to, zda je skutečně četl. Pokud ne, proces uzavírání smlouvy je přerušen.

Implicitní podmínky jsou vázány na specifické okolnosti každého případu, budou záviset především na typu uzavírané smlouvy a právu použitelném pro řešení sporu ze smlouvy. Mohou se odvíjet od obecných zvyklostí nebo stavby smlouvy.

Všeobecné smluvní podmínky jsou upraveny Směrnicí 1993/13/EHS, o nekalých ustanoveních ve spotřebitelských smlouvách, která v čl. 5 stanoví, že v okamžiku uzavření

¹²¹ Časté jsou anglické termíny: *I Accept, Submit, Purchase*.

¹²² LIM, Y. F.: *Cyberspace law: commentaries and materials*. 2nd edition. Hong Kong: Shek Wah Tong Printing Press Ltd., 2007. S. 72 a násl.

smlouvy musí být poukázáno na existenci všeobecných smluvních podmínek. ECD 2000/31 požaduje, aby všeobecné smluvní podmínky byly k dispozici tak, aby je měl spotřebitel možnost si spolu se zněním smlouvy uložit a reprodukovat (čl. 10, odst. 3, resp. § 53a, odst. 3 OZ).

V soukromoprávní úpravě platí obecně zásada smluvní autonomie, která znamená ‚volnost uzavírání smluv, volnost výběru jejich typů, volnost výběru spolukontrahenta, volnost utváření smluvního obsahu, volnost určení formy‘.¹²³ Samozřejmě platí určité hranice této svobody, jimiž jsou další zásady formulované občanským zákoníkem a kogentní ustanovení OZ a ObchZ. Osoba uzavírající smlouvu musí být k tomu způsobilá, musí jednat svobodně a vážně a nebyť při uzavírání smlouvy v omylu. Dalšími náležitostmi pro vznik platné smlouvy jsou možnost a dovolenost plnění, řádná identifikace smluvních stran, určitosti nabídky a jejího přijetí, souhlas vůle všech stran.¹²⁴ V případě posuzování smluv s mezinárodním prvkem je třeba mít na paměti, že požadavky cizího rozhodného práva se mohou od těch stanovených právem českým lišit.

Zásadně tedy princip smluvní volnosti umožňuje uzavírat kontrakty v jakékoli formě. Jsou tedy platné nejen písemné, ale i ústní právní úkony nebo dokonce i konkludentní. Přesto se doporučuje, tam kde je to možné i navzdory volnosti formy, uzavírat smlouvy písemně především z důvodu lepší důkazní pozice v případě sporu. To platí dvojnásob v případě uzavírání smluv na internetu, kdy je třeba zvýšené opatrnosti vzhledem k anonymitě účastníků a tomu, že on-line prostředí svádí k bezprostředním reakcím a rychlejšímu rozhodování.

¹²³ KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1, 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, a.s. 2005. S. 52.

¹²⁴ V. Smejkal jmenuje konkrétně tyto zásady OZ: § 3, odst. 1: Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. § 34: Právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují. § 35, odst. 1: Projev vůle může být učiněn jednáním nebo opomenutím; může se stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit. § 35, odst. 3: Právní úkony vyjádřené jinak než slovy se vykládají podle toho, co způsob jejich vyjádření obvykle znamená. Přitom se přihlíží k vůli toho, kdo právní úkon učinil, a chrání se dobrá víra toho, komu byl právní úkon určen. § 37, odst. 1: Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.

Výjimkami ze smluvní autonomie jsou případy, kdy dohoda stran nebo zákon písemnou formu výslovně vyžaduje, např. u smlouvy o prodeji nemovitosti, nebo je-li stanovena speciální forma (notářský zápis u určitých úkonů týkajících se obchodních společností). Požadavek písemné formy znamená, že odpovídající projev vůle musí být přinejmenším vlastnoručně podepsán. U některých úkonů je navíc vyžadováno, aby vedle podpisu byl napsán vlastní rukou celý dokument (např. závěť).

4.1.8 E-podpis

Vzhledem k specifčnosti internetu mohou vznikat pochyby a problémy obzvláště u formálních náležitostí smluv. Toto médium nedokáže vytvořit nebo zprostředkovat ručně psané zprávy nebo vlastnoruční podpis používaný jako důkaz autorství nebo souhlasu s obsahem podepsaného dokumentu. Nevystačíme si oskenováním dokumentu, kterým se dá vytvořit pouze kopie, nikoli originál.

E-mailová komunikace se potýká s několika problémy. Obecně platí, že lidé jsou při rozesílání e-mailů méně obezřetní. Především díky jednoduchosti odesílání zpráv v porovnání např. s dopisem, relativní anonymitě odesílatele, kdy si příjemce nemůže být absolutně jistý, že jde skutečně o tu kterou osobu. Další nebezpečí, kterému čelí elektronické zprávy vzhledem k jednoduchosti kopírování a změn počítačových souborů, představuje manipulace zprostředkovaných dat a informací o odesílateli. Tyto komplikace se snaží řešit úprava zajištěného elektronického podpisu obsažená v zákoně č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, kterým je do českého právního řádu implementována evropská úprava tohoto nástroje – DES 1999/93/ES (viz výše).

K tomu, aby zájemce získal kvalifikovaný elektronický podpis, musí vyhledat poskytovatele certifikačních služeb. Tento soukromoprávní subjekt poskytuje službu spočívající v propojení fyzické osoby s jejím veřejným klíčem prostřednictvím tzv. certifikátu. Certifikátem zaručuje, že klíč patří skutečně tomu, kdo je označen jako jeho vlastník. Jeho důvěryhodnost oslabuje to, že v některých zemích je možné vystavit

certifikát pouze na základě e-mailové žádosti, bez jakéhokoli prověřování. V ideálním případě tedy poskytovatel certifikačních služeb před vydáním soukromého a veřejného klíče (osobních zřizovacích dat pro podpis) ověří totožnost žadatele. E-podepisování pak vypadá tak, že si soukromým (osobním a tajným) klíčem podepisující strana vygeneruje textový kód, který je připojen k e-mailu. Příjemce potom s pomocí veřejného klíče může ověřit pravost podpisu (tj. provést identifikaci a autentizaci odesílatele) a neporušenost obsahu zprávy.¹²⁵

Zákon o e-podpisu rozeznává dva druhy podpisu – obyčejný a zaručený, věnuje se ale v podstatě jen zaručenému. § 2, odst. 1, pís. b stanoví, že zaručeným elektronickým podpisem se rozumí elektronický podpis, který splňuje následující požadavky: 1. je jednoznačně spojen s podepisující osobou, 2. umožňuje identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě, 3. byl vytvořen a připojen k datové zprávě pomocí prostředků, které podepisující osoba může udržet pod svou výhradní kontrolou, 4. je k datové zprávě, ke které se vztahuje, připojen takovým způsobem, že je možno zjistit jakoukoliv následnou změnu dat. Pouze zaručený e-podpis garantuje autentičnost a integritu zprávy.¹²⁶

4.1.9 Aplikace norem MPS v oblasti e-commerce

A) Určení rozhodného práva

Tradiční soukromoprávní úprava závazkového práva, vymezující uzavření smlouvy okamžikem setkání návrhu smlouvy a jeho přijetí, tedy vzniku e-smluv neodporuje. Vnitrostátní úpravy smluvního práva jednotlivých států se samozřejmě liší, a proto je třeba nejdříve zjistit, jakým právem se smlouva řídí (viz níže - rozhodné právo). V rámci EU jsou tyto odlišnosti řešeny přijímáním harmonizačních směrnic.

¹²⁵ SMEJKAL, V.: Internet a §§§. Praha: Grada Publishing, 2001. S. 273.

¹²⁶ Podle § 3, odst. 2 ZEP použití zaručeného elektronického podpisu založeného na kvalifikovaném certifikátu a vytvořeného pomocí prostředku pro bezpečné vytváření podpisu umožňuje ověřit, že datovou zprávu podepsala osoba uvedená na tomto kvalifikovaném certifikátu. V § 4 se dále uvádí, že jeho použití zaručuje, že dojde-li k porušení obsahu datové zprávy od okamžiku, kdy byla podepsána nebo označena, toto porušení bude možno zjistit.

Při posuzování konkrétní smlouvy se nejprve zkoumá, zda je vztah upraven mezinárodní přímou normou, která by pak vylučovala použití vnitrostátního práva. V případě e-commerce přichází v úvahu Vídeňská úmluva, která obsahuje přímou úpravu mezinárodních kupních smluv. Jde o *lex specialis* a aplikuje se, pokud jde o kupní smlouvu na zboží uzavřenou mezi stranami, které mají svá místa podnikání v různých smluvních státech (čl. 1.1). Smluvní strany si musí být přitom vědomy, že pocházejí z rozdílných zemí a musí být podnikateli (ledaže prodávající o tom nevěděl a vědět nemusel). CISG se tedy vztahuje pouze k oblasti B2B.

CISG je možné aplikovat i na mezinárodní elektronický obchod zbožím, zejména neaplikují-li se zvláštní pravidla e-obchodu nebo pravidla pro smlouvy uzavřené na dálku.¹²⁷ Neužije se ovšem např. na prodej nemovitostí nebo v případě spotřebitelských smluv. Problémy použití může tedy při obchodování online způsobovat anonymita stran, kvůli které nelze s přesností určit, zda se v případě druhé strany smlouvy jedná o osobu podnikatele či nikoli.

Pokud neexistuje přímo použitelná mezinárodní norma, postupuje se podle kolizní normy a určí se právní řád státu, kterého se použije. Pro smluvní vztahy se přednostně použije právní řád, který si účastníci zvolili (čl. 3, odst. 1 ŘÚ – zásada smluvní autonomie – viz výše; resp. § 9 ZMPS pro smlouvy uzavřené před 1. 7. 2006; resp. čl. 3 Řím I). Pokud k volbě práva nedošlo, počítá ŘÚ s použitím práva země, se kterou smlouva nejužěji souvisí. (čl. 4, odst. 1 ŘÚ), resp. dle § 10 ZMPS právním řádem státu, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu. Při posuzování nejužšího spojení (*closest connection*) se vychází z okolnosti, ve kterém státě se nachází bydliště nebo sídlo strany, jež je povinna plnit předmět smlouvy (domněnka charakteristického plnění).¹²⁸ Výjimkou je zvláštní úprava pro nemovitosti (*lex rei sitae*) a u přepravních smluv (místo hlavní provozovny dopravce) a případu únikové doložky odst. 5.

¹²⁷ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty internetu. S. 270.

¹²⁸ PAUKNEROVÁ, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. S. 226.

Nařízení Řím I pojímá určení rozhodného práva pro případ, že si strany právo nezvolí odlišně. V čl. 4, odst. 1 Řím I jsou vypočteny smluvní typy a vymezeno pro ně rozhodné právo. Pokud se neuplatní tento odstavec, nastupuje ustanovení odst. 2, které stanoví domněnku charakteristického plnění. Odst. 3 potom obsahuje únikovou doložku, pro situaci, kdy ze všech okolností případu vyplývá, že smlouva zjevně úzeji souvisí s jinou zemí, než je země uvedená v předchozích odstavcích. Princip nejužšího spojení je pak stanoven odstavcem čtvrtým.

Můžeme konstatovat, že pro oblast e-commerce je správně z kritérií určování rozhodného práva vylučována podoba geografické TLD a jazyk smlouvy.

Rozhodné právo určené kolizní normou se ale nepoužije, pokud by účinky zvoleného práva byly neslučitelné s veřejným pořádkem státu, ke kterému má smlouva vztah. Do této kategorie výhrady veřejného pořádku spadá např. ochrana spotřebitele.

B) Soudní příslušnost

Význam soudní příslušnosti spočívá v tom, že umožňuje soudu daného státu aplikovat vlastní procesní pravidla, vlastní systém mezinárodního práva soukromého a jeho kolizních norem, soubor státem ratifikovaných mezinárodních úmluv, ale i pravidla veřejného pořádku umožňující odmítnout cizí hmotněprávní normu. Určení jurisdikce přímo ovlivňuje, zda osoba vůbec žalobu podá. Pro většinu lidí mohou být neznámá procesní pravidla anebo cizí jazyk dostatečně odrazujícími důvody.

Úpravu soudní příslušnosti pro e-obchodní prostředí obsahuje především nařízení Brusel I. Hlavním pravidlem určení příslušnosti soudu je bydliště (domicil) žalovaného (čl. 2), je-li na území členského státu. Vedle toho lze žalovat i v místě poskytnutí plnění (dodání; čl. 5) nebo místě jiného již probíhajícího sporu, se kterým spor souvisí (čl. 6 a 7). Pro případ pracovních, pojišťovacích a spotřebitelských smluv v rámci ochrany slabší smluvní strany je stanovena pravomoc speciální. Výlučná pravomoc je založena

článkem 22 nařízení (např. u věcných práv k nemovitostem nebo zápisu patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo podobných práv).

Nařízení připouští i prorogaci – tzn., že pravomoc soudu může být dohodnuta (čl. 23) a není-li stanoveno jinak, stává se pak také výlučnou. Dohoda musí být písemná nebo ústní s písemným potvrzením anebo ve formě, která odpovídá zvykům zavedeným mezi stranami, a v mezinárodním obchodě způsobem odpovídajícím obchodním zvyklostem, jež strany znají nebo by znát měly a jež jsou u smluv daného druhu v daném odvětví obchodu obecně známé a používané. Pokud je např. smlouva uzavírána e-mailem, lze jej použít i pro dohodu o soudní příslušnosti.¹²⁹

C) Dosah judikatury

Nezanedbatelný význam má pro přístup k určení rozhodného práva i jurisdikce v případě e-smluv stále se vyvíjející judikatura soudů ve světě. Zpočátku stačilo k tomu, aby soud uznal svou pravomoc, pouze prokázat, že stránka je v dané zemi přístupná uživatelům internetu. Toto jednoduché kritérium bylo formulováno např. rozhodnutím francouzského Kasačního soudu ve věci *Castellblanch v. Roderer*.¹³⁰ Tato praxe se však ukázala být neudržitelnou, což se projevilo rovněž v rozsudku francouzského soudu ve věci *Yahoo Inc.* z roku 2001.

Americká společnost Yahoo! provozovala WWW stránky, na kterých byl umístěn aukční portál, kde byly mj. často nabízeny předměty s nacistickou tematikou. Služba, ač na rozdíl od stránky *www.yahoo.fr* zaměřená celosvětově, byla přístupná samozřejmě i ve Francii. Když se Liga proti rasismu a antisemitismu a Sdružení židovských studentů domáhaly odstranění dotčených artiklů z internetových stránek nebo jejich znepřístupnění

¹²⁹ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty internetu. S. 276.

¹³⁰ MALIŠ, P. Rozhodné právo sporů z internetových transakcí. IT právo, 31-3-2008. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/view.php?navezclanku=rozhodne-pravo-sporu-z-internetovych-transakci&cislolanku=2008030001>.

z důvodu porušení francouzských zákonů, Yahoo! odmítlo a argumentovalo technickou neproveditelností. Pařížský soud nakonec shledal, že jednání Yahoo! naplňuje skutkovou podstatu civilního deliktu a uložil společnosti znemožnit přístup francouzských občanů k obsahu stránek a před vstupem na stránky varovat všechny potenciální uživatele, společně s pokutou za každý den prodlení s provedením rozsudku. Společnost se rozsudku nepodrobila. Soud v USA, ač uznal právo Francouzů vytvářet zákony pro Francii, nevyhověl žádosti o výkon francouzského rozhodnutí, protože by výkon odporoval prvnímu dodatku americké ústavy zaručujícímu svobodu projevu.¹³¹

Tento příklad ukazuje, jaké problémy globálnost internetu přináší a zároveň, že je nutné je řešit na mezinárodní úrovni. Soudy, ač rozhodovaly v souladu se svým právem, vlastně k žádnému řešení nedospěly, což je nepochybně stav nežádoucí.

4.2 Spotřebitelské e-právo

4.2.1 Základní pojmy

Spotřebitelské e-smlouvy představují nejčastěji uzavírané kontrakty v internetovém prostředí. V souladu s terminologií e-commerce jsou nazývány B2C. Spotřebiteli, jakožto slabší smluvní straně, je třeba poskytnout ochranu v zájmu zachování zásady rovnoprávnosti smluvních stran. Na jeho ochranu vystupují různá sdružení spotřebitelů a především stát legislativní činností věnující se regulaci práv a povinností spojených s uzavíráním a plněním spotřebitelských smluv. Jelikož e-obchodování má nadnárodní charakter, je žádoucí, aby státy spolupracovaly a sjednocovaly své úpravy.¹³² Do českého právního řádu byl princip „stejně ochrany spotřebitele ve všech zemích“ zařazen na základě implementace směrnic ES.

¹³¹ AKDENIZ, Y. Case Analysis of League Against Racism and Antisemitism (LICRA), French Union of Jewish Students, v Yahoo! Inc. (USA), Yahoo France, Tribunal de Grande Instance de Paris (The County Court of Paris), Interim Court Order, 20 November, 2000. 2001. Electronic Business Law Reports, 1(3) 110-120. Dostupné z: http://www.cyber-rights.org/documents/yahoo_ya.pdf.

¹³² BRODEC, J. Spotřebitelské e-smlouvy. IT právo, 26-10-2004. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=208030>.

Úprava obsažená v OZ v § 52 definuje spotřebitelské kontrakty jako smlouvy kupní, smlouvy o dílo, případně jiné smlouvy, pokud účastníky jsou spotřebitel na jedné a dodavatel na druhé straně. Spotřebitelem je potom dle odst. 3 strana, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní činnosti. ZOS obsahuje v § 2, odst. 1 vlastní, přesnější definici, za spotřebitele se označuje fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem, než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami. Evropská úprava vymezuje pojem úžeji. S pojmem spotřebitel se pracuje už v právu primárním (např. v čl. 153 SES), jeho definice je ovšem ponechána právu sekundárnímu. Čl. 2 Směrnice Rady č. 85/577/EHS, o ochraně spotřebitele stanoví, že spotřebitelem je pouze fyzická osoba, která jedná za účelem, který je mimo oblast její činnosti, podnikání nebo profese.

Dodavatel je druhou stranou spotřebitelských smluv. Jde o osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

4.2.2 Charakteristika spotřebitelských smluv

Předmětem spotřebitelské smlouvy je koupě zboží nebo poskytnutí služeb. Přísnější režim elektronických spotřebitelských smluv je, i s výjimkami z něj (zpravidla z důvodu povahy věci – např. potraviny, nebo samostatné úpravy smluvního typu - případ finančních služeb), upraven v souladu se směrnicí 1997/7/ES, o ochraně spotřebitele z hlediska smluv uzavíraných na dálku (o distančních spotřebitelských smlouvách) ustanoveními §§ 53 - 54 OZ. Jedná se o ustanovení kogentní, zajišťující spotřebiteli minimální úroveň ochrany. Jejich použití tedy nemůže být smluvně vyloučeno a nahrazena mohou být pouze úpravou pro spotřebitele výhodnější.

Spotřebitelská smlouva může být uzavřena distančně pouze tehdy, pokud spotřebitel použití prostředků komunikace na dálku neodmítne (§ 53, odst. 2 OZ). Po podání objednávky prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je od dodavatele vyžadováno její neprodlené potvrzení prostřednictvím prostředku komunikace na dálku.

Obsahovými náležitostmi spotřebitelských smluv je určitost a srozumitelnost a jejich formulace v dobré víře. Smlouvy nesmí vést ke značné nerovnováze v neprospěch spotřebitele a nesmí obsahovat tzv. nekalá ustanovení. Musí naopak brát v úvahu potřebu chránit spotřebitele a u dispozitivních ustanovení závazkového práva se mohou odchýlit pouze ve prospěch spotřebitele. Spotřebitel se nemůže vzdát práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své postavení (§ 55, odst. 1 OZ). Pokud vyvstanou pochybnosti o výkladu, použije se výklad příznivější pro spotřebitele.¹³³

Jádrem úpravy dálkových smluv jsou informační povinnosti, které musí být splněny při uzavírání těchto kontraktů. Před uzavřením smlouvy musí být v souladu s § 53, odst. 4 spotřebiteli s dostatečným předstihem poskytnuty tyto informace: obchodní jméno, IČ, bydliště nebo sídlo provozovatele e-shopu, údaje o kontrolním orgánu, podléhá-li činnost povolování, název a hlavní charakteristika zboží nebo služeb, cena zboží nebo služeb včetně všech poplatků, náklady na dodání, způsob platby a dodání, poučení o právu na odstoupení, náklady na použití prostředků komunikace na dálku a doba, po kterou zůstává nabídka nebo cena v platnosti. Další povinnosti ukládá dodavateli ZOS – např. nutnost poskytnout písemné návody v českém jazyce, poučení o podmínkách uplatnění odpovědnosti za vady atd. Po uzavření smlouvy nejpozději však před započítáním plnění je podle odst. 6 téhož paragrafu nutné spotřebiteli dodat informace o obchodním jménu, IČ, bydlišti či sídlu, dále o podmínkách a postupech pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy, o službách po prodeji a o zárukách a podmínky pro zrušení smlouvy, pokud není určena doba platnosti nebo platnost je delší než jeden rok.

Ochrana spotřebitele je zpravidla součástí veřejného pořádku, její normy se proto v daném státě použijí bez ohledu na rozhodné právo. Z tohoto důvodu je třeba při sjednávání spotřebitelských e-smluv věnovat pozornost rozsahu informací povinně poskytovaných podle úpravy států, kam je obchodní sdělení směřováno.¹³⁴

Občanský zákoník zakládá v § 53, odst. 6 a 7 právo spotřebitele odstoupit od smlouvy uzavřené použitím prostředků komunikace na dálku bez uvedení důvodu a bez

¹³³ Ibidem.

¹³⁴ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty internetu. S. 225.

jakékoliv sankce do 14 dnů od převzetí plnění. Při nesplnění informačních povinností činí tato lhůta 3 měsíce od převzetí plnění (pokud během ní dojde k dodatečnému poskytnutí informací, začíná běžet čtrnáctidenní lhůta od tohoto okamžiku). Co se týče odstoupení od smlouvy, „poskytuje náš zákon spotřebiteli větší ochranu než sama směrnice. Ta stanoví, že lhůta má být minimálně 7 dnů, a to od doručení zboží a ne od jeho přijetí.“¹³⁵

Pro případ, že dodavatel nemá žádné stálé místo k podnikání, což se týká např. virtuálních obchodů, uplatní se kratší lhůty pro odstoupení. To je možné učinit písemně do 14 dnů od uzavření smlouvy, pokud nedošlo ke splnění dodávky do 1 měsíce.

4.2.3 Rozhodné právo a soudní příslušnost ve věcech spotřebitelských e-smluv

A) Kolizní úprava

Zvláštní pravidla se uplatní u spotřebitelských smluv i v případě určování rozhodného práva, soudní příslušnosti k řešení sporů z nich vznikajících, stejně jako při výkonu rozhodnutí jich se týkající.¹³⁶

Zatím neexistuje žádná mezinárodní přímá norma, která by se dala použít na spotřebitelské e-smlouvy obsahující mezinárodní prvek. (CISG, jak již bylo řečeno, se vztahuje pouze na obchody B2B). Proto bude třeba určit rozhodné právo pro právní vztah pomocí kolizních norem. I v těchto specifických závazkových vztazích si strany mohou zvolit právo, jakým se bude jejich smlouva řídit, volba je však za účelem ochrany spotřebitele omezena.

Čl. 5, odst. 2 ŘÚ v souvislosti s určením rozhodného práva pro spotřebitelské vztahy praví, že spotřebitelská smlouva nesmí porušovat kogentní předpisy platné v zemi, jejíž právní řád by se aplikoval, kdyby nedošlo k volbě práva, za předpokladu, že má

¹³⁵ BRODEC, J. Spotřebitelské e-smlouvy. IT právo, 26-10-2004. [citováno 13. března 2009]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=208030>.

¹³⁶ SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty internetu. S. 228.

smlouva k tomuto státu vztah¹³⁷. Pokud si strany rozhodné právo nezvolí, řídí se smlouvy právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, byla-li uzavřena za okolností uvedených v odst. 2.¹³⁸ Vyloučeny jsou z ustanovení čl. 5 smlouvy přepravní a smlouvy o poskytování služeb, které mají být poskytnuty v zemi odlišné od země obvyklého bydliště spotřebitele.

Podobně upravuje spotřebitelské smlouvy i nařízení Řím I. Dle čl. 6, odst. 1 Řím I smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti (spotřebitel), s jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (obchodník), se řídí právem země, v níž má spotřebitel své obvyklé bydliště: a) pokud v ní obchodník provozuje svou činnost nebo b) pokud se jeho činnost na tuto zemi (nebo i více zemí včetně této) zaměřuje. Je zachována také možnost volby práva, která však nesmí zbavovat spotřebitele ochrany, již mu zaručují imperativní předpisy místa jeho obvyklého bydliště. Pokud nejsou splněny podmínky čl. 6, odst. 1 pís. a) nebo b), použije se základních hraničních určovatelných vymezených v čl. 3 a 4. Odst. 4, článku 6 vypočítává potom smlouvy, na které se zvláštní úprava nepoužije. Nutno podotknout, že jde o ustanovení kazuistické a poměrně složité.

Protože ZMPSP nepamatuje na spotřebitelské smlouvy, bylo by třeba v případě jeho použití zajistit ochranu spotřebitele jako slabší smluvní strany pomocí výhrady veřejného pořádku.

¹³⁷ - uzavření smlouvy v této zemi předcházela nabídka určená výslovně spotřebiteli nebo reklama a spotřebitel v této zemi uskutečnil všechny nezbytné úkony směřující k uzavření smlouvy, nebo
- druhá strana nebo její zástupce obdrželi objednávku od spotřebitele v této zemi, nebo
- smlouva je smlouvou o koupi zboží a spotřebitel cestoval z této země do jiné země, kde učinil svou objednávku, jestliže byla tato cesta organizována prodávajícím se záměrem podnítit spotřebitele ke koupi.
¹³⁸ PAUKNEROVÁ, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. S. 231.

B) Soudní příslušnost

Dle terminologie e-commerce se nařízení Brusel I použije na vztahy oblasti B2B, B2C i C2C. Příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv je vyjádřena v člancích 15-17 nařízení. Důvody speciální úpravy vztahů B2C jsou zřejmé z předchozího výkladu.

Čl. 16, odst. 1 stanoví, že spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu svého místa bydliště. Žalován však může být spotřebitel pouze u soudu místa vlastního obvyklého bydliště, pokud se nejedná o vzájemnou žalobu (čl. 16, odst. 2, 3). Od těchto ustanovení se lze v souladu s čl. 17 odchýlit zejména z důvodu dohody uzavřené po vzniku sporu.

V. ZÁVĚR

Tato diplomová práce se věnuje propojení internetu a mezinárodního práva soukromého a byla napsána s úmyslem usnadnit orientaci v existujících i nově vznikajících právních předpisech, upravujících předmětnou oblast a posoudit možnosti stávající právní úpravy a její použitelnosti na vztahy v internetovém prostředí.

Pro lepší přehled a pochopení práci začínám vymezením pojmu internet jako unikátního komunikačního média, které díky svému specifickému charakteru, především hranicemi států neomezenému působení a instantnosti akcí a reakcí, umožňuje vstupovat do vztahů nejen obchodních po celém světě. Tyto jsou povětšinou kvůli svému spojení s jinou zemí z právního hlediska chápány jako soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem.

Následuje proto stručné seznámení se základy mezinárodního práva soukromého, příkladný výčet pramenů ovlivňujících oblast internetu a jejich stručná charakteristika. Zaměřila jsem se především na úroveň mezinárodní a evropskou. Především komunitární úprava cestou harmonizace základních struktur IT-práva zajišťuje, že předpisy členských států jsou téměř identické. Tím se výrazně zvyšuje právní jistota, která napomáhá rozvoji dalších e-vztahů a celého oboru. Obzvláště trendy komunitárního práva v oblasti kolizní a procesní jsou hodné následování. Důležitou roli hraje Směrnice o elektronickém obchodu, která zakotvuje princip původu pro obor e-commerce, a usnadňuje tak poskytování služeb informační společnosti v ES.

Domnívám se však, že pro futuro je důraz třeba klást na globální spolupráci. Snaha mezinárodních organizací o sjednocování různých vnitrostátních úprav kyberprostoru a odstraňování překážek e-obchodu se projevuje např. v případě Úmluvy UNCITRAL o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv. Tento moderní dokument obsahující přímou úpravu e-smluv mezi stranami z různých států ovšem stále zůstává ve sféře soft-law.

Z uvedeného rozboru vyplývá, že neexistuje ucelená právní úprava IT oblasti. Právo se vyrovnává s nově vzniklými situacemi pomalu. Můžeme však říci, že ve většině případů jsou na virtuální vztahy použitelné předpisy upravující podobné situace v reálném světě.

Soudobá společnost je založená na obrovském toku informací, které nikdy nebyly přesnější nebo aktuálnější. Díky novým technologiím mohou probíhat projekty dříve nemyslitelné. Jedním z nich je i elektronické obchodování. Právě na něj jsem se zaměřila v druhé polovině své práce. Pokouším se osvětlit principy vzniku e-obchodu od vytvoření WWW stránek, přes přidělení domény až po podmínky, jež musí provozovatel respektovat při uzavírání smluv on-line. Významným prvkem e-commerce je rovněž ochrana spotřebitele při on-line transakcích, které se věnuji v posledních kapitolách.

Snažila jsem se zohlednit jak obecné principy, tak úpravu dané problematiky v rámci českých zákonů a předpisů relevantních pro provozovatele a spotřebitele v České republice jako členském státu EU. Považuji za nutné upozornit především na rozdíly v úrovni ochrany spotřebitele. Obecně platí, že s rostoucí vzdáleností mezi smluvními stranami rostou i rizika. Před započítím podnikání je proto rozumné prověřit si vnitrostátní nutně použitelné předpisy pro distanční smlouvy a přizpůsobit se jim, aby se předešlo nežádoucím situacím v budoucnosti (časté je porušování informačních povinností ve vztahu k spotřebitelům).

Na závěr mohu konstatovat, že kritéria, která mezinárodní právo soukromé a procesní používá, jsou po drobném přizpůsobení použitelná i na vztahy na internetu. Většina problémů, které vznikají v souvislosti se vztahy v kyberprostoru, je řešitelná v mezích tradičního mezinárodního práva soukromého a dalších právních odvětví. Přesto je třeba, zejména z důvodů, jež byly naznačeny v souvislosti s rozhodováním soudů (např. Yahoo! Inc.), pracovat na unifikujících globálních úpravách.

SEZNAM LITERATURY A WEBOVÝCH STRÁNEK

BOGUSZAK, J.; ČAPEK, J.: Teorie práva. Praha: CODEX Bohemia 1997.

FRIMMEL, M.: Elektronický obchod/právní úprava. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o. 2002.

KARÁSEK, P.; KARÁSKOVÁ, I.: Paragrafy a počítače - právní aspekty užití počítače. Brno: UNIS Publishing, 1994.

KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1, 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, a.s. 2005.

KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk 2004.

KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol.: Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. Dále jen ‚Právo mezinárodního obchodu‘.

LIM, Y. F.: Cyberspace law: commentaries and materials. 2nd edition. Hong Kong: Sheck Wah Tong Printing Press Ltd., 2007.

PAUKNEROVÁ, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.

POLČÁK, R.: Právo na internetu, Spam a odpovědnost ISP. Brno: Computer Press, a.s. 2007.

SMEJKAL, V.: Internet a §§§. Praha: Grada Publishing, 2001.

SVANTESSON, D.: Private International Law & the Internet. The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2007.

SVOBODA, P.; KROFT, M.; BERAN, K.; EMR, D.; FRÝZEK, L.; VÁŇA, R.; VÍT, M.: Právní a daňové aspekty e-obchodu. Praha: Linde Praha a.s., 2001. Dále jen ‚SVOBODA, P. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu‘.

VISCHER, F. General Course on Private International Law. Recueil des Cours 1992, volume 232.

AKDENIZ, Y. Case Analysis of League Against Racism and Antisemitism (LICRA), French Union of Jewish Students, v Yahoo! Inc. (USA), Yahoo France, Tribunal de Grande Instance de Paris (The County Court of Paris), Interim Court Order, 20 November, 2000. 2001. Electronic Business Law Reports, 1(3) 110-120. Dostupné z: http://www.cyber-rights.org/documents/yahoo_ya.pdf

ANDERL, A. IT-Vertäge, Internet/E-Commerce. Dostupné z: <http://www.mci4me.at/mci4me/app/main?DOCID=100127901>

BRODEC, J. Spotřebitelské e-smlouvy. IT právo, 26-10-2004. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=208030>

DIEDERICHSEN, E. Commentary to Journal of Law & Commerce Case I; Oberlandesgericht, Frankfurt am Main 1995, 14 Journal of Law and Commerce, 177-181. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eva.html>

GLASER, P. Eine bombige Legende. Stimmt's Nr. 28/2001. Die Zeit Online, Drösser. Dostupné z: http://www.zeit.de/2001/28/200128_stimmts_internet_xml

HAJNÝ, F.: Úmluva o uzavírání smluv prostředky elektronické komunikace. EPRAVO.CZ 24-11-2003. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/umluva-o-uzavirani-smluv-prostredky-elektronicke-komunikace-21829.html>

HAMBRIDGE, S. Netiquette Guidelines. Dostupné z: <http://rfc.net/rfc1855.html>

JANSA, L. Konflikt domény s ochrannou známkou nebo obchodní firmou. právoit, 25-4-2007. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/view.php?nazevclanku=konflikt-domeny-s-ochrannou-znamkou-nebo-obchodni-firmou&cisloclanku=2007040005>

MALIŠ, P. Rozhodné právo sporů z internetových transakcí. IT právo, 31-3-2008. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/view.php?nazevclanku=rozhodne-pravo-sporu-z-internetovych-transakci&cisloclanku=2008030001>

PETERKA, J. Velký kurz Internetu. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/1315/index.php3>

PICKOVÁ, I. Podobné výsledky SOS i ČOI. Sdružení obrany spotřebitelů. 11-11-2008. Dostupné z: http://www.spotrebitel.info/informatika_telekomunikace/clanek.shtml?x=2347658

REED, C. Internet Law – Texts and Materials, Second Edition. Cambridge, University Press 2004. Dostupné z: http://assets.cambridge.org/97805216/05229/excerpt/9780521605229_excerpt.pdf.

SATRAPA, P. Netiketa. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/netiketa/>

SORIEUL, R. Topical Messages from Cyberspace. Uniform Commercial Law Information Colloquium, June 11th 1998, United Nations Headquarters. In Electronic Law Journals, JILT 1998 (3). Dostupné z: http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/jilt/1998_3/happ

VOCŮ, M. Bezpečnost počítačových systémů. Dostupné z: <http://www1.cuni.cz/~michal/clankysecurity1.html>

www.epravo.cz

www.eurlex.eu

www.itpravo.cz

www.nic.cz

www.novinky.cz

www.pravoit.cz

www.un.org

www.uncitral.org

www.wikipedia.org

www.zpravydne.cz

SEZNAM PŘÍLOH

1. Světové statistiky populace a počtu uživatelů internetu
2. Úmluva o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv (OSN 2005) – stav k 13. 3. 2009

Příloha č. 1

Světové statistiky populace a počtu uživatelů internetu

INTERNET USAGE STATISTICS The Internet Big Picture World Internet Users and Population Stats

WORLD INTERNET USAGE AND POPULATION STATISTICS						
World Regions	Population (2008 Est.)	Internet Users Dec. 31, 2008	Internet Users Latest Data	Penetration (% Population)	Users Growth 2000-2008	Users % of Table
Africa	975,330,899	4,514,400	54,171,500	5.6 %	1,100.0 %	3.4 %
Asia	3,780,819,792	114,304,000	650,361,843	17.2 %	469.0 %	41.3 %
Europe	803,903,540	105,096,093	390,141,073	48.5 %	271.2 %	24.8 %
Middle East	196,767,614	3,284,800	45,861,346	23.3 %	1,296.2 %	2.9 %
North America	337,572,949	108,096,800	246,822,936	73.1 %	128.3 %	15.7 %
Latin America/Caribbean	581,249,892	18,068,919	166,360,735	28.6 %	820.7 %	10.6 %
Oceania / Australia	34,384,384	7,620,480	20,593,751	59.9 %	170.2 %	1.3 %
WORLD TOTAL	6,710,029,070	360,985,492	1,574,313,184	23.5 %	336.1 %	100.0 %

NOTES: (1) Internet Usage and World Population Statistics are for December 31, 2008. (2) CLICK on each world region name for detailed regional usage information. (3) Demographic (Population) numbers are based on data from the [US Census Bureau](#). (4) Internet usage information comes from data published by [Nielsen Online](#), by the [International Telecommunications Union](#), by [GfK](#), local Regulators and other reliable sources. (5) For definitions, disclaimer, and navigation help, please refer to the [Site Surfing Guide](#). (6) Information in this site may be cited, giving the due credit to [www.internetworldstats.com](#). Copyright © 2001 - 2009, Miniwatts Marketing Group. All rights reserved worldwide.

Zdroj: Miniwatts Marketing Group. Internet World Stats. [13-3-2009] Dostupné z:
<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

Příloha 2

Úmluva o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv (OSN 2005) – stav k 13. 3. 2009

18. UNITED NATIONS CONVENTION ON THE USE OF ELECTRONIC COMMUNICATIONS IN INTERNATIONAL CONTRACTS

New York, 23 November 2005

NOT YET IN FORCE: in accordance with article 23 which reads as follows: "1. This Convention enters into force on the first day of the month following the expiration of six months after the date of deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession. 2. When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention enters into force in respect of that State on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession."

STATUS: Signatories: 18.
TEXT: Doc. A/60/515.

Note: The above Convention was adopted on 23 November 2005 during the 53rd plenary meeting of the General Assembly by resolution A/60/21. In accordance with its article 16, the Convention shall be open for signature by all States from 16 January 2006 to 16 January 2008 at United Nations Headquarters in New York.

<i>Participant</i>	<i>Signature</i>	<i>Ratification, Acceptance(A), Accession(a), Approval(AA)</i>	<i>Participant</i>	<i>Signature</i>	<i>Ratification, Acceptance(A), Accession(a), Approval(AA)</i>
Central African Republic	27 Feb	2006	Paraguay	26 Mar	2007
China	6 Jul	2006	Philippines	25 Sep	2007
Colombia	27 Sep	2007	Republic of Korea	15 Jan	2008
Honduras	16 Jan	2008	Russian Federation	25 Apr	2007
Iran (Islamic Republic of)	26 Sep	2007	Saudi Arabia	12 Nov	2007
Lebanon	22 May	2006	Senegal	7 Apr	2006
Madagascar	19 Sep	2006	Sierra Leone	21 Sep	2006
Montenegro	27 Sep	2007	Singapore	6 Jul	2006
Panama	25 Sep	2007	Sri Lanka	6 Jul	2006

Zdroj: UNCITRAL. [13-3-2009] Dostupné z:

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention_status.html

RESUMÉ

THE INTERNET AND PRIVATE INTERNATIONAL LAW

This thesis focuses on the connection of the Internet and Private International Law. Its aim is to make it easier to find a way in both old and new legal regulations concerned with this area of law and consider the possibilities of current legislation, and its use for the Internet relations.

For better orientation and understanding the topic, I am starting with the outline of the Internet as a unique communication device, which thanks to its special features such as borders ignoring, and instant actions and reactions, enables to engage in relationships - not only business ones - all around the world. These interactions are seen as relationships of private law with a cross-border element.

After the introduction of the most important terms, the basics of Private International Law follow along with an extract from its sources, which influence the Internet territory. I would like to point out the significance of international and European level of regulation. The EU-law especially ensures through the harmonization of basic structures of the IT-law that the object statutes of the Member States are almost identical. This increases the legal certainty significantly and therefore helps the evolution of new e-relationships and the whole discipline. The Community law trends in the field of the conflict of laws and procedure in particular deserve special attention and are inspiring to the global adaptation. The Directive on Electronic Commerce is crucial since it introduces the country of origin principle to the sphere of e-commerce and facilitates rendering of information society services within the European Community.

I think that the global cooperation needs to be emphasized in the future. The UNCITRAL Convention on Use of Electronic Communication in International Contracting is a practical example of the effort of international organizations to unify different national

regulations on cyberspace and to remove obstacles from the e-business sphere. Nevertheless, this modern document which contains direct rules on e-contracts between parties of different states is still in the stage of soft-law.

Contemporary society is founded on an enormous flow of information that was never more accurate and up-to-date. Projects previously unthinkable can be realized thanks to the new technology. E-commerce is one of those cases, and on this subject I am concentrating in the second part of my work. I am trying to explain basic rules of setting up a web shop, from creating a website, assigning a domain name to the conditions that the provider has to meet when entering into contracts online. Consumer protection is an important issue of e-commerce and as such it will be explored separately in the last chapters.

I have taken into consideration general principles, national legal requirements and the norms relevant to the providers and consumers in the Czech Republic as the Member State of EU. Most of all I want to highlight the diverse levels of consumer protections in various states. In general, the risk factor grows with greater distance between the contracting parties. Before starting an online business it is therefore reasonable to examine national imperative rules for the distance contracts and comply with them in order to prevent future undesirable situations (common case is violating the information obligations in relationship to the consumer).

To conclude, I can say that the criterion which Private International Law uses are after some changes applicable also to the Internet relations. Most of the problems which arise in connection with the cyberspace are solvable by the means of Private International Law and other traditional legal disciplines. However, with respect to the reasons that were mentioned in terms of court decisions (e.g. Yahoo! Inc.), it is strongly advised to work on legal unification worldwide.

KLÍČOVÁ SLOVA: internet, mezinárodní právo soukromé, e-commerce

KEYWORDS: Internet, Private International Law, E-commerce